

"במאמר 'באתי לגני' תשי"א

מקופל כל תהליך הגאולה שבוצע

ביובל השנים שלאחר מכן!..."

מסוימת שהיתי בארה"ב במשך כשנתיים ימים במדינת מרילנד. היה זה בשנת תשמ"ט, הזדמן לי לעשות שבת בניו-יורק, ובמוצאי שבת הסקרנות הביאה אותי ל-770. הסתכלתי סביב, ראיתי פשוטות, והופתעתי. ציפיתי למשהו יותר מפואר... מכל מקום, הציעו לי להשאר ליום ראשון בבוקר כדי לקבל דולר מהרבי, אבל סירבתי. לא רציתי להתקרב לרעיונות המשונים, כפי שהבנתי אז, של חב"ד...

זה היה היחס שלי לחב"ד.

היום הרגליים של הרב קראוס, נטועות עמוק בחב"ד. הוא אפילו חולם להקים מכון לחקר משנת חב"ד באוניברסיטת בר אילן. הוא אפילו קיבל את הסכמתה העקרונית של הנהלת האוניברסיטה, רק צריך למצוא תורם...

כשאני שואל אותו אם הוא הפך לחב"דניק, הוא מחייך, למרות שהבקיאות שלו בשיחותיו של הרבי יכולה להתחרות עם בקיאותו של כל חסיד וותיק אחר...

כשהחל לחשוב ברצינות על עבודת מחקר רצינית ומקיפה על משנתה של חב"ד, הוא שאל את עצמו שאלה בסיסית ראשונית: מה בעצם עומד מאחורי כל הימצעים ותנועות השליחות? האם יהודי נכבד כמו הרבי קם בבוקר ואומר לעצמו היום מתחילים עם מבצע תפילין, מחר עם מבצע נשיק, ובסוף השבוע פורצים עם הטנקים – או שיש כאן משנה סדורה ומתוכננת היטב?

● **מה בעצם הטריז אותך?**

אחד הדברים שהביא אותי למחקר הזה,

בכתיבת עבודה אודות יחסו של הרבי על הציונות.

● **חובש כיפה סרוגה, בוחר לעשות את הדוקטורט שלו דווקא על הרבי, מדוע?**

זה החל בכתיבת עבודת מאסטר על חסידות סטמאר ביחסה לציונות. כאדם שומר מצוות עניין אותי יחסם של פלגים ביהדות לציונות. בשלב מסוים התחלתי להשוות את היחס שלהם עם קבוצות נוספות בעולם החרדי, וכך הגעתי לחב"ד.

הלכתי אפוא לספריית החסידות בבני ברק, והתחלתי לעיין בספרים שונים, הסתכלתי, חיפשתי חומר וקראתי רבות בשיחות של הרבי.

מאת: מנחם זיגלבוים

באחד הימים פנה אלי הספרן ר' שמעון וויצהנדלר והתעניין לפשר עבודתי. כשסיפרתי לו את הנושא שאני מחפש, אמר לי בשקט האופייני לו "זה כמו שיש תמונה גדולה על הקיר אבל אתה מסתכל על הקצה שליד המסגרת. נושא זה הוא פרט שולי בתורת חב"ד, יש הרבה דברים מעניינים אחרים". כשהלכתי הביתה באותו ערב, הרהרתי בדבריו והגעתי למסקנה שהוא צודק, וכך התחלתי לחשוב על נושאים רחבים יותר במשנת חב"ד ובפרט במשנתו של הרבי.

● **קודם לכן היה לך קשר עם חב"ד?**

הייתי לחלוטין רחוק מחב"ד. בתקופה

י"כ יובל שנים עברו מאז עמד הרבי מליובאוויטש מול אתגר ביסוס חסידות חב"ד. כשבוחנים את

מהלך הנהגתו בפרספקטיבה היסטורית, נראה כי הוא הצליח להביא את חסידות חב"ד לממדים ולרמת פעילות כמותם לא ידעה חסידות חב"ד מעולם. הצלחתו, שעליה אין עוררין, אף לדעת מתנגדיו, מעוררת תמיהה. כיצד מנהיג עם נתוני פתיחה פרובלמטיים, הן מבחינה אובייקטיבית והן מבחינה סובייקטיבית, הצליח לא רק למשר את חסידות חב"ד בתקופת משבר, אלא אף להביאה לתודעה הציבורית כפי שלא היה מעולם?!"

קטע סיכומי זה מופיע במבוא לעבודת דוקטורט של הרב ד"ר יצחק קראוס, איש חביב ונחמד, נעים הליכות, חובש כיפה סרוגה לראשו, מרצה באוניברסיטת בר אילן, שהחליט לעשות עבודת דוקטורט על הרבי מה"מ ומשנתו.

לפני כמחצית השנה סיים חמש שנות מחקר ארוכות, קיבל את התואר, אך הוא אינו ממשיך הלאה. הוא נשאר בחב"ד, להמשיך לחקור, ללמוד, להשכיל ולדעת.

בשבוע שעבר פגשתי אותו בלשכתו הצנועה באוניברסיטה. המדפים עמוסי ספרי חב"ד; לקוטי שיחות, אגרות קודש, התועדויות, השליחות לארץ הקודש. גם עיתוני 'בית משיח' פזורים במשרדו.

● **היכן עומדת כעת עבודת הדוקטורט?**

לאחר שסיימתי אותה, אני כרגע במשא ומתן עם הוצאת ספרים חשובה בתקווה כי העבודה תצא לאור כספר. כעת אני עוסק

לפני חודשים אחדים סיים הרב ד"ר יצחק קראוס מחקר אקדמי שנמשך כחמש שנים רצופות, בו הוא עוסק במשנתו של הרבי מלך המשיח, ועל כך זכה בתואר המכובד של דוקטורט. עבודתו המחקרית מכילה שלושה שערים, תשעה פרקים ומאה וארבע תתי-פרקים כל זאת ב-324 עמודים של מחקר, ובהם כאלף מראי מקומות מכל ספרי השיחות, ההתוועדויות, האגרות, היסטוריה חב"דית, מחקרים ועבודות אקדמיות על חב"ד • עם השלמת המחקר העניק מחברו ד"ר קראוס ראיון מיוחד ל'בית משיח', במהלכו שוחחנו על ממצאי עבודתו, והגענו למסקנות מאלפות הנוגעות ליום הבהיר י' בשבט • ראיון

היה מאמר שכתב פרופסור מסוים שטען כי עצם העובדה שתנועת החסידות שרדה לאחר השואה – זה פלא גדול. לכאורה החסידות היתה צריכה להיעלם מהמפה, הן בגלל השואה והן בגלל שהעולם נהיה מודרני ועזב את השטטעל. אם כן, הדבר דורש חקירה איך החסידות לא רק ששרדה, אלא אפילו פרח בצורה משמעותית?

אחד הדוגמאות שאותו פרופסור הביא – זו תנועת חב"ד. הוא שואל האם יש בחסידות משנה או בשורה חדשה ששחפה אחריה את הציבור? הוא אישית טוען שאין כל בשורה חדשה, ("ישבו המעיינות", כלשונו של הרבי מסאסוב), ומה שהחזיק את התנועה זו הדמות הכריזמאטית של אדמו"ר.

באופן אישי חלקתי על גישתו זאת, באומרי לעצמי, לא יכול להיות שתנועה כמו חב"ד שהכפילה עצמה עשרות מונים, ויש לה הרבה מאד אנשים שהגיעו מבחוץ, ואנשים שמכנים להקריב את כל מה שיש להם עבורה – זה רק בגלל אישיותו של הרבי.

• ואז?

הגעתי למסקנה שאכן יש בשורה חדשה, ועלי, כאדם מבחוץ, לנסות ולהבין האם הרבי מצידו פשוט מחפש דרכים מגוונות כדי להפעיל את הציבור ולכך הוא רותם טקטיקות שונות כדי שהציבור יעבוד ויפעל, או שיש פה כוונת מכון בסדר ותכנית ברורה?

• מדוע לא פנית לחסיד ידען ושאלת?

בשיחותיי עם ר' שמעון וויצהנדלר, הספרן בספריית החסידות, העליתי את העניין, והוא כמובן שהשיב כי יש כאן משנה סדורה ומתוכננת. חשבתי לעצמי ינו, הוא הרי

חסיד והוא חייב להשיב כך. התחלתי אפוא להפשיל שרוולים ולבדוק את העניין בכל העומק.

● ולאיזו מסקנה הגעת?

(צוחק): לא כל כך מהר. החלטתי להתחיל לעבוד על הנושא ברצינות רבה. הייתי בשנת שבתון בארה"ב, והתיישבתי בספריית הקונגרס עם כל כרכי הלקוטי שיחות, והתחלתי לעבור על כל המפתחות לפי הערכים שנראו לי רלוונטיים: "דור שביעי", "דירה בתחתונים", "גאולה". זה היה השלב הראשון בעבודה. ניסיתי לבדוק האם יש כאן איזו כוונה רצופה.

● במבט לאחור, למעשה ניגשת היישר לנקודות המרכזיות של משנתו של הרבי?

המושג של "דירה בתחתונים" תפס אותי. זה בעצם מושג חז"לי שמופיע במדרש, לקחו את המאמר הזה והפכו אותו למושג יסודי בחסידות.

כך התחלתי לאסוף פרט לפרט, והנושא התגבש אצלי במשך ארבע שנות העבודה שיש מושג של "דור השביעי" שתפקידו להפיץ את המעיינות ולהביא את הגאולה.

● את זה כל ינוקא יאמר לך, לא צריך בשביל זה דוקטורט?

אתה צודק, אבל רק ינוקא חב"ד, אבל אני שלא נולדתי בחב"ד, הדברים היו בגדר חידוש עצום ומרתק עבורי.

אני מעלעל בדפי המחקר של ד"ר קראוס ומשתאה. אין ספק כי הוא עשה עבודת מחקר רצינית, מקיפה ומעמיקה. מהפרקים השונים ניתן ללמוד כי הוא עבר אינספור שיחות, מאמרים, אגרות ואפילו ספרי סיפורים, ומהם טווה עבודה גדולה ומעוררת השתאות.

324 עמודים של מחקר, ובהם כאלף מראי מקומות מכל ספרי השיחות, ההתוועדויות, האגרות, היסטוריה חב"דית, מחקרים ועבודות אקדמיות על חב"ד; הוא אפילו מתבסס על עדויות מתוך כתבות שהופיעו בגליונות "בית משיח".

המחקר מחולק לשלושה שערים, תשעה פרקים ומאה וארבע תתי-פרקים שעוסקים במושגים: "דור השביעי"; "דירה בתחתונים"; "הפצת המעיינות חוצה"; "תורת החסידות בדור השביעי"; "מבצעים"; "שליחות"; "משיח וילדים"; "שבע מצוות בני נח", ועוד מושגים רבים.

המרתק במחקר, לפחות מבחינת עיניים חב"דיות, כי ההתחלה והסוף עוסקים בנקודה אחת: המאמר הראשון "באתי לגני"

האמונה הטהורה

מחקרו של הרב ד"ר יצחק קראוס, שעל עיקריו ויסודותיו הוא מתייחס בראיון, הוא מחקר אקדמי טהור לכל דבר. אין הוא עוסק ברגשות ואף לא באספקט של אמונת חסידים לרבים. כפי שהוא עצמו אומר בגוף הראיון, מסקנותיו נובעות מתוך השיחות של הרבי גופא.

מובן כי אנו כחסידים מתבססים על שיחותיו של הרבי, ולזה מצורף ערך מוסף רב משמעות – היא האמונה הטהורה, הפנימית ורבת העוצמה, שממלאת את ליבנו ונפשינו, וממנה נובעת התפילה וקריאת ההמלכה הגדולה: יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד.

מנחם זיגלבוים

שומר הרבי ביו"ד שבת תשי"א: "הרבי אומר מפורשות במאמר אז מיאזו שוין די אלע ענינים דורכגעגאנגען, הנה עכשיו אין הדבר תלוי אלא בנו, דור השביעי". את המאמר הזה דיבר הרבי בשפת הקודים. אתה קורא את המאמר ורק לאחר זמן רב אתה תופס את העניין למה התכוון הרבי.

● אתה יכול לתת דוגמא?

במאמר היסודי הזה הרבי חידש את המושג של "דור השביעי". כמה שידוע לי, מעולם לא דיברו בחב"ד על דור שני ושלישי. (חוץ מאדמו"ר האמצעי שכונה כך). במאמר הראשון שלו כמנהיג הוא למעשה מתווה את הכיוון והייעוד – תפקידו של דור השביעי לחבר ולסיים את העבודה. כלומר, זה התפקיד שלנו.

בסוף מחקרי הגעתי למסקנה מוכחת, שאין כאן "שליפות", אלא תהליך מסודר וברור מאד – והוא למעשה מקופל בתוך המאמר 'באתי לגני' תשי"א. אני טוען שמי שלומד את המאמר של 'באתי לגני' תשי"א, מגלה את כל הדרך שהנהיג הרבי במשך יובל שנים לאחר מכן.

● מזווית המחקר שלך, איך אתה רואה את ההיסטוריה שהתרחשה יובל שנים לאחר מכן, מקופלת בתוך המאמר הזה?

בעבודת המחקר שכתבתי, הקדשתי פרק שלם, שלדעתי הוא אחד המעניינים, בו אני מוכיח כי למעשה הרבי חילק את העבודה לפי עשורים.

בעשור הראשון (תשי"א-תשי"ב) הרבי מתמקד כמעט רק בעבודה עם אנ"ש וכמעט

לא יוצא החוצה. לקראת סוף העשור, הוא מתחיל להכין את הקרקע לקראת היציאה החוצה. בשנת תשי"ח הרבי מתחיל לדבר על 'פרצת'. בשנות הכ"ף (תשי"כ-תשי"ל) הרבי כבר יוצא החוצה, ויוזם מהלך קדימה – יציאה לשליחות ובתי חב"ד בקמפוסים שאמורים להוות תשובה למרדנות שאפיינה את שנות ה-60. לקראת סוף העשור הזה, בשנת תשי"ז, פרץ הרבי יותר החוצה והחל במבצע תפילין, מבצע שהיווה את ההתחלה של כל המבצעים שבעצם נוצרו בשנות הלמ"ד (תשי"ל-תשי"מ). רק בשנות הממ"ם הרבי הגיע יותר אל הנקודה הסופית אליה הוא חתר כבר מההתחלה – משיח. שנות הממ"ם מאופיינים כשנות המשיח באופן גלוי.

עד שנות הממ"ם הרבי לא הרעיש עולמות לגבי משיח, מלבד איחולים שונים בענין, באותו סגנון של הדורות הקודמים. בשנות הממ"ם החל הרבי לקרוא ראשי תיבות לשנים (תהא שנת ביאת משיח, תהא שנת גאולת משיח וכו'). בחג הסוכות תשמ"א, הרבי הקים את ארגון צבאות ה', בקשרו זאת לצבא של הקב"ה כדי להביא את המשיח. באחד ההתוועדויות באותה תקופה הרבי סיפר את הסיפור על סבא שעמד ליד נכדו ששר "ווי וואַנט משיח נאָר", והסבא הסמיק מאד. הרבי אמר 'אמרת לי לו, מדוע אתה נהיה אדום, הרי רק קודם, בתפילת מנחה, אמרת ואת צמח דוד עבדך מהרה תצמיח?

בשנת תשמ"ג הרבי מתקדם קדימה, ומתחיל לדבר על שבע מצוות בני נח, ועל פי השיחות של הרבי, זה חלק נכבד וחשוב מהכנת העולם לקראת עידן של ימות המשיח.

● מה היה בשנות הנו"נים?

האש של משיח בערה. זה החל מהשיחה הידועה בכ"ח בניסן תנש"א. אין ספק שניכר פה קו מעניין של תהליך מאד מוגדר וברור.

● לפי מחקרך, הרבי למעשה תיכנן את כל השלבים הללו לפי סדר בתכנית רבת-שנים?

קשה לי להוכיח שהרבי תכנן כל שלב מראש; אני מניח שזה היה תלוי הרבה כיצד הציבור החסידי קיבל את הדברים, ועל פי זה הרבי התקדם.

● כלומר, הרבי מבחינתו כבר היה מוכן לגאולה בשנת תשי"א, והוא רק חיכה לנו שנעשה את המטלות שהטיל עלינו?

הרבי הוא המנהיג, בתשי"א במאמר "באתי לגני" הוא נתן את הדרך והכיוון. התכנית עצמה התפרשה על פני יותר מארבעים שנה.

● המחקר שלך מתבסס על נקודות "דור השביעי", "הפצת המעיינות"

בשפע התייחסות של הרבי על עצמו. הוא מרבה לספר על עצמו ועל רגשותיו, אבל אצל הרבי אי אפשר למצוא יחס כלפי עצמו ולא כלום; זו מידת המלכות שלית לה מגרמיה כלום.

אני חושב שהביטול העצמי הזה הקרין גם על החסידים שלו, ובפרט על השלוחים.

● כלומר?

אענה לך בסיפור: פעם ישבתי בספריית בית חב"ד במדינת מרילנד ועיינתי בספרים. לא הרחק ישב השליח הרב רייטשיק ולמד. תפקידו בדרך כלל היה לעסוק עם ילדים. דיברתי איתו בלימוד וראיתי שהוא למדן גדול. שאלתי אותו בפליאה: 'אתה הרי יכול להיות ראש ישיבה או מגיד שיעור, למה אתה

"אני"; 'אני אמרתי', 'אני הוריתי'. כלום. דוגמא מוחשית של המושג בחסידות 'לית ליה מגרמיה כלום'. כאמור, אינני סצילוג ולא חקרתי מדוע זה כך, אבל זאת עובדה.

מבחינת המנהיגות, אין חולק שהרבי הוא מנהיג בסדר גודל שאי אפשר למצוא, אבל אם היו שואלים מורים בבית ספר למנהיגות, אין ספק שהם היו משיבים כי אין זה מכללי מנהיגות נכונה. מנהיג לעתים צריך להדגיש את מנהיגותו שלו. אצל הרבי אין אני; לפי שיטתו, 'נשיא דורנו' זה בכלל לא הוא אלא הרבי הקודם; הברכות ניתנות בכלל על ידי הרבי הקודם, כמו המענה הקבוע של "אזכיר על הציון".

יש עוד עניינים שהפתיעו אותי, אבל זו

ו"גאולה"; כל אלה הולכים סביב נקודה מאד מסוימת אחת – משיח. עם כל מה שחקרת ונברת במשנתו של הרבי, האם לא היה בעולמו של הרבי כלום מלבד משיח?

(מחייך): אם היית שואל חסיד חב"ד, הוא היה עונה לך בפשטות – משיח הרי זה הכל... אני עוסק בכתבים של הרבי. מה שלא כתוב, אני לא עוסק ולא יודע. כשאני קורא שוב ושוב את השיחות אני מגיע מתוך כך למסקנות. אני לא מושפע משום דבר אחר, וכל נקודת המוצא שלי היא מהשיחות של הרבי. אלו הם הדברים העיקריים במשנתו של הרבי.

ואכן, יש אספקטים רבים במשנתו של הרבי, שהם מעניינים ומרתקים בפני עצמם, אבל הדרך המרכזית של הרבי פונה לכיון אחד – דירה בתחתונים, ומלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים, גאולה.

דר יצחק קראוס מצהיר בפתח מחקרו, כי "מגמת חיבור זה היא להתחקות על השורשים הרעיוניים המהווים מצע לפעילותה של תנועת חב"ד ביובל השנים האחרונות, ולהציג את משנתו הרעיונית המחודשת של הרבי, לפיכך, הדיוק יתמקד במשנתו הכוללת של הרבי, בה טמונים היסודות התיאולוגיים והפילוסופיים לדרכה המחודשת של תנועת חב"ד תחת הנהגתו" (מבוא, עמוד 10).

● נדמה כי בדברים רבים טרם נגעת במחקרך, כמו למשל האישיות של הרבי, דרך מנהיגותו, דברים שמדרך הטבע יכולים להאיר צדדים נוספים במסקנותיך לגבי משנתו של הרבי...

במהלך המחקר כתבתי פעמיים כי אני באתי מנקודת המוצא של מחקר המשנה הרעיונית. אינני עוסק בסוציולוגיה, אני בא מהמחלקה של פילוסופיה ולכן אני עוסק בפילוסופיה יהודית ועוסק בטקסטים בלבד. מהבחינה הזאת, לכל טיעון שאני טוען יש לי ראיה משיחה של הרבי. אני מצטט משיחות של הרבי, כיון שהכל כתוב שם.

במאמר המוסגר, בקשר לדמותו ואופן הנהגתו של הרבי, ראיתי מחקריהם של כמה סצילוגים שעסקו באישיותו של הרבי מבלי לקרוא אף מילה בלקוטי שיחות. אני לא חושב שיש בכך ערך.

● במהלך המחקר שלך, האם היה משהו שהפתיע אותך והשאיר אותך בפה פעור?

שאלה מעניינת. עברתי על הרבה מאד מכתביו של הרבי ואחד הדברים שהפתיעו אותי ביותר, שלא מצאתי בהם את המילה

'מתבזבז' כאן? הוא הסתכל עלי בתימהון ואמר: 'אתה עושה מחקר על חב"ד? נראה לי שאתה עדיין לא מבין כלום...'

לאחר מכן, כשהעמקתי יותר הבנתי כי כמו שהרבי הוא למדן עצום, והוא יכול היה לשבת ולכתוב שות"ים וחידושים עצומים, אבל למרות זאת הוא התמסר לכתביבת מכתבים ולהנהגת הציבור, באופן שלית ליה מגרמיה כלום – כך הוקרן הדבר גם לשלוחים. בדרך כלל הדוגמא האישית היא הטובה מכל...

● שאלתי הבאה היא לא שאלה 'אקדמית', אבל בכל זאת: האם במהלך חמש שנות המחקר, נתקלת במקרה שריגש אותך במיוחד?

נקודה מאד מעניינת ומרכזית; מנהיג מצד אחד, אך מצד שני – אין לו משלו כלום. והפלא הגדול ביותר: איך מנהיג 'ביטוליניק' שכזה הצליח בסדר גודל שכזה?

אספקט נוסף בעניין – עד כמה שהרבי הוא מנהיג ציבורי בסדר גודל עולמי, מפתיע לדעת עד כמה הביוגרפיה הפרטית שלו עלומה. קח לדוגמא את הרב סולביצ'יק, בספרים שלו ניתן למצוא סיפורים שונים על עצמו ועל מה שעבר עליו, אבל אצל הרבי אין דבר כזה, מלבד פעם או פעמיים, כמו ביטויים מסוימים לאחר משפט הספרים. ביוגראף שיעסוק ברבי לא יגיע כמעט לכלום מלבד לרבדים חיצוניים שאותם ממילא כולם ראו ושמעו. אצל הרבי הרייץ אפשר למצוא

אני לא יכול לענות אם הרבי ראה את עצמו כמשיח, אבל מבחינה מנהיגותית רבת-אחריות, אי אפשר במשך יותר מארבעים שנה לדבר עם חסידים כל הזמן על משיח, משיח משיח, ושהוא כאן ונמצא, והדברים הללו אין להם כיסוי. כשאתה מעלה את המודעות של משיח לדרגה מאד גבוהה, ונוטע ציפייה כה גבוהה, חייבים להיות על כך קבלות, אחרת זו בעיה רצינית

אבל מטרידה לא מעטים מחוץ לחב"ד: האם הרבי הוא משיח או לא?

● מה התשובה?

(מחייד): כתבתי שם כי בחרתי שלא לעסוק בזה מאחר ששאלה זו חורגת מתחום המחקר, אבל היא בהחלט ראויה לליבון אקדמי.

● **האם מנקודת מבט אקדמית, כשאתה מתבסס נטו על שיחות של הרבי, האם הרבי אכן ראה את עצמו כמשיח, או שזו טענה של חסידים?**

(נזהר) אני לא יכול לענות אם הרבי ראה את עצמו כמשיח, אבל מבחינה מנהיגותית רבת-אחריות, אי אפשר במשך יותר מארבעים שנה לדבר עם חסידים כל הזמן על משיח, משיח משיח, ושהוא כאן ונמצא, והדברים הללו אין להם כיסוי. כשאתה מעלה את המודעות של משיח לדרגה מאד גבוהה, ונוטע ציפייה כה גבוהה, חייבים להיות על כך קבלות, אחרת זו בעיה רצינית.

● **מה נוכח אדם שלומד את השיחות של תשנ"א ותשנ"ב?**

אני מבין מאד את הגישה ה"משיחיסטית", כפי שמכנים אותה, לא בגלל השיחות של השנים הללו, אלא יותר בגלל השיחות של הרבי משנות תשי"ב-תשי"א. כלומר, אם מסתכלים איך הרבי דיבר על הרבי הריי"צ, פשוט עושים העתקה.

ולגבי שאלתך – האם הרבי אחז עצמו כמשיח? הלוואי והייתי יכול להכנס לעומק העניין ולהבין מה באמת הרבי חשב לעצמו...

יהודי שאיכפת לו באמת מהגאולה

אחד הדברים שהרשימו אותי ביותר במהלך עבודת המחקר שלי היא, לראות בוידאו את אחת השיחות של הרבי שנאמרה בתשעת הימים, ובה הרבי מדבר על הגאולה. בדרך כלל בהתוודעויות הרבי דיבר בצורה די מונוטונית, אולם בשיחה הזאת הרבי יוצא מגדריו והוא צועק בקול רם ובהתרגשות רבה "עד מתי?" אלו היו שאגות שנבעו מעומק הלב שתפסו אותי מאד. אתה רואה יהודי שאיכפת לו באמת מהגאולה.

שוחחתי על העבודה, היו אצל הרבי. כמעט כולם אמרו לי בשלב זה או אחר "אני הרי הייתי אצל הרבי..." התברר לי כי מכולם אני הייתי היחיד שלא הגעתי לרבי.

את מחקרו הארוך והמקיף, בוחר הרב קראוס לסיים בשתי שאלות. זו אחת מהן: "האם פעילותו של הרבי מעידה רק על תודעה משיחית חזקה הנובעת ממשנתו הסדורה, או שיש בה "עדות משיחית" בעל היבט פרסונלי?"

במילים פשוטות שואל המחבר את השאלה שעבור חסידי חב"ד היא פשוטה,

כשקראתי את השיחה של הרבי למצוייני צה"ל. כשקראתי אותה בפעם הראשונה התרגשתי מאד. מה שתפס אותי בשיחה זו ההסתכלות החיובית על כל דבר.

במהלך המחקר שלי פגשתי בבחור נכה על כסא גלגלים, שגם הוא עשה עבודה אקדמית על חב"ד. שוחחתי עמו בטלפון ובין השאר שאלתי אותו מה הניא אותו לכתוב על חב"ד? והוא השיב לי כי הוא נפצע לפני יותר מעשור שנים, ובני משפחתו, מסורתיים מאד, כתבו לצדיקים רבים וביקשו מהם ברכות. יש לי בבית קלסר עם עשרות מכתבים של רבנים שאיחלו לי ברכות שאזכה לקום מהרגליים.

בין השאר כתבה אחותי גם לרבי מליובאוויטש, וכעבור זמן קיבלתי ממנו מכתב חיזוק ממנו השתמע כי הרבי כמו אומר לי יתגביר את הביטחון, תהיה חזק כי אתה הולך להסתגל למצב חדש, ואני מאחל לך הצלחה! הרבי לא הבטיח דברים באוויר, ומכל המכתבים – המכתב הזה ריגש אותי ביותר...

● **אם יש לך יכולת להכנס היום אל הרבי ולשאל אותו שאלה, איזו שאלה היית בוחר לשאול אותו?**

אני חושב שאת השאלה שעמה סיימתי את העבודה שלי...

● **אתה מתחרט שלא הגעת אז, בשנת תשמ"ט, אל הרבי?**

במהלך המחקר שלי, פתאום התברר לי כי הרבה מאד אנשים שרחוקים מהדת כרחוק מזרח ומערב, כולל פרופסורים ידועים שעמם

מטה משיח - בארה"ק וע"ר
שע"ו אגודת חסידו חב"ד בארץ הקודש
במשיאות כ"ק אדמו"ר שליט"א מלך המשיח

"...ולחכיך את כל היהודים במקומו ובעירו וכי לקבלת פני משיח צדקנו על ידי שהוא מסביר את ענינו של משיח,
... באופן המתקבל אצל כל אחר ואחר לפי שכלו והכנתו, כולל ובמיוחד - על ידי לימוד עניני משיח וגאולה...
(כינוס השלוחים תשנ"ב)

באפשרותך לקיים הוראה זו של הרבי!

מטה משיח יוצא במבצע חסר תקדים:

הגאולה

מעניין ועכשווי מידי שבוע:

כיצד? אתה מעביר אלינו את רשימת האנשים
וכתובותיהם, ואנו נשלח אליהם את העלון בצירוף
מכתב בשמך.

המחיר: 1 ש"ח לעלון בלבד (+דמי משלוח)
נשאר לך רק להתקשר והעלון בדרך אליהם

03-9607922

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד

הרב האגדי

מסכת חיים מרתקת של נידודים

מרוסיה, דרך שנחאיי שבסין, ועד ל"בית חיינו"

אגדות רבות נקשרו לדמותו המיוחדת של הגאון החסיד הרב מאיר ע"ה אשכנזי, מי שהיה רבה של שנחאיי במשך 25 שנה • בכתבה שלפנינו, פרקים מרתקים מתולדות חייו שהחלו ברוסיה, המשיכו במנצ'וריה, חזרו לרוסיה ומשם נדדו אל המזרח הרחוק, לשנחאיי שבסין • זמן קצר לפני יו"ד שבט תש"י זכה להגיע ל"בית חיינו", ולאחר הסתלקותו של הרבי הריי"צ היה מראשי הפועלים למען קבלת הנשיאות על-ידי כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

בדרך אבותיו החסידים

הרב מאיר אשכנזי, נולד בכ"ה כסלו ה'תרנ"א בעיר טשעריקוב שנמנתה על ערי "תחום המושב" ברוסיה. אביו היה הרב שניאור זלמן ואמו מרת קיילא. שניהם מגזע חסידי, כשזו האחרונה מיוחסת למשפחת זיסלין המעטירה, אשר שורשיה מגיעים לחסידי רבותינו נשיאינו הראשונים.

על פי מסורת המשפחה, שנים מאחי אביה של האם, דודיו-זקניו של ר' מאיר, היו בעלי מדריגה נעלית, ונודעו בקרב מכיריהם, כחלק מליוי הצדיקים שבאותו דור. הם נמנו על חסידי הרבי הצמח צדק והיו נוסעים אליו מפעם לפעם.

[עובדא זו יכולה אולי להתאים עם המסופר בקובץ "רמ"ח אותיות", על חסידים ששאלו את הרבי צמח צדק, אם יש עדיין ל"וי צדיקים בדורו. והרבי נענה בחיוב והוסיף ששניים מהם נוסעים לליובאוויטש... אין איש מאיתנו יודע עד מה, אך אולי והכוונה היתה לאלו השניים...].

שורשי החסידיים נתנו בו את אותותיהם כבר בקטנותו, והוא גדל כילד חסידי, אשר כל מעיניו נתונים להשלים את רצונו של הבורא. אין תחת ידינו פרטים רבים על שנות הילדות של ר' מאיר, אך לאור דמותו ומעשיו בהמשך חייו הסוערים, אפשר לקבוע בנקל שכבר אז הוא היה בגדר "מקטפי ידיע".

בהיותו כבן חמש עשרה שנים, בשנת תרס"ו, נתקבל לתלמיד מן המניין בשיבת תומכי תמימים בליובאוויטש שבליובאוויטש, לאחר שעבר את כל מבחני הכניסה המפורסמים. הוא לא זכה לשהות שם זמן רב, כיוון שפחות משנה מאז השתלב בין ספסלי הישיבה, נדבקה בו מחלת הטיפוס שהשתוללה באותה עת במלא עוזה, והוא נאלץ לשוב לביתו.

אך גם התקופה הקצרה בה שהה בתומכי תמימים, די היה בה כדי להשריש בתלמיד המצוין את מדת מסירות-הנפש הליובאוויטשאית, חסרת האנוכיות והפשרות. זו שהיתה לו לעמוד אור ולמורה דרך בהמשך חייו, רצופי מסירות נפש למען הזולת, בגשם וברוח, מאביבי שנותיו, ועד יומו האחרון ממש.

בעודו בתומכי תמימים דבקה נפשו בר' הירשל תומארקין אשר שימש בוחן בישיבה. ר' הירשל הפך למורו ורבו בה"י הידיעה,

וממנו קנה דרך חיים לכל ימי חייו. עוד שנים רבות לאחר עוזבו את הישיבה עדיין היה הקשר ביניהם חם, וממנו אף קיבל את הסמיכה לרבנות.

לימים סיפר אחד ממכריו, ר' שלום שי חסקינד, שגם באחרית ימיו (בארצות הברית), כשגזו שפוף וזקנו לבן כשלג ממסכת היסורים שעברו עליו, הוא סרב לתת לו לשאת עבורו את התפילין בדרך לבית הכנסת, בהטעימו, שבעבר הרחוק כאשר רצה לישא את תפיליו של ר' הירשל (שהיה דודו הזקן של ר' שלום), סרב ר' הירשל באומרו: "מדליות הגנרל נמצאות על חזהו ולא בידי שמשו...".

מסכת נידודים

לא זמן רב נשארה המשפחה לדור בטשעריקוב. מלחמת העולם הראשונה שפרצה באותה תקופה הכריחה את המשפחה

שהפציר בר' מאיר הצעיר לבוא לעזרתו בהחזקת הקהילה, אשר מצבה הרוחני החל לדרדר, והיה דרוש כח צעיר ורענן שירענן את חיי התורה והמצוות. השוחט דמתא לא היה ירא שמים בלשון המעטה, והרב אשכנזי נקרא למלא את מקומו ולדאוג לבשר כשר לאנשי הקהילה.

ר' מאיר הגיע לוולאדיבסטוק, ומיד החל בביסוס הקהילה. הוא מסר את נפשו למען כל תושב ותושב ועד מהרה הצליח ליצור גרעין חזק שהעמיד את הקהילה על בסיס איתן. מסירותו האמיתית למען הזולת, ללא כל פניות אישיות ותמורה, הביאה לכך שאנשי הקהילה אהבוהו אהבת נפש והיו מוכנים למלא את כל אשר יחפץ. כך חזרה קהילת וולאדיבסטוק למעמדה המקורי והאמיתי.

אהבתו ומסירותו חרגו מעבר לתושביה הקבועים של וולאדיבסטוק, שהיו נתונים ישירות תחת מרותו. גם כל אורח ושב שבא העירה ידע כי ביתו של הרב זוהי הכתובת בה

קבוצת צעירים יהודים, פורקי עול, מהשותפים הגדולים במהפכה הקומוניסטית, התגלגלה לוולאדיבסטוק, וחיפשה מקום בטוח לשכון בו מבלי לחשוש להלשנה במשטרה. את הכתובת הם רצו למצוא אצל הרב שנודע כאוהב ישראל וכמכניס אורחים גדול

יוכל להתארח ולקבל את היחס הטוב ביותר. הדברים הגיעו עד כדי כך, אשר פעם ומסירותו למען הזולת, גבלה במסירות נפש אמיתית:

היה זה כאשר החלו ניצוצי המהפכה הבולשביקית לתת את אותותיה בגלוי. הצאר ניקולאי שחש לעורו, הכריז חרם ודין מוות על כל 'רבולוציונרי' או השותף לו. קבוצת צעירים יהודים, פורקי עול, מהשותפים הגדולים במהפכה הקומוניסטית, התגלגלה לוולאדיבסטוק, וחיפשה מקום בטוח לשכון בו מבלי לחשוש להלשנה במשטרה. את הכתובת הם רצו למצוא אצל הרב שנודע כאוהב ישראל וכמכניס אורחים גדול.

הסיכון היה גדול וחמור, אך לא איש כר' מאיר יחת. מבלי להתחשב שאלו אינם אלא בריות בעלמא, שפרקו מעליהם כל עול תורה ומצוות, לא עשה לעצת ידידיו דורשי שלומו, שניסו להניאו ממעשה זה, ובהבהרה כי מצוות אהבת ישראל דורשת מסירות נפש לכל

לנוס לעיר חרבין שבמנצ'וריה, מדינה נידחת במרכז אסיה. בעיר זו החלה לקום קהילת פליטים שזרמו מכל רחבי רוסיה, ומשפחת אשכנזי ביניהם.

בין הפליטים הנוספים שנמלטו מטשעריקוב לחרבין הייתה משפחת סולובייצ'יק, משפחת חסידים ולמדנים אשר ראש המשפחה כיהן כמרא-דאתרא של טשעריקוב בטרם המלחמה. למשפחה זו נהיה ר' מאיר לחתן, בנושא את הבת טויבע ליבא, שהיתה עזר כנגדו בכל הנוגע לעבודתו בקודש. הוא היה תלמיד-חבר לחותנו, הרב לשעבר.

נדידה זאת לחרבין היתה רק התחלת מסכת נדודיו של הרב אשכנזי. בשנת תרע"ח, חזרה משפחת אשכנזי המורחבת – ההורים והזוג הצעיר – לרוסיה, לעיירה וולאדיבסטוק, שם נעשה הרב אשכנזי לרב העיירה. סיבת הגירתם הייתה קריאתו של הרב דניאל חסקינד, רבה הזקן של העיירה,

יהודי, הכניסם לביטו.

לימים התברר שזכות מעשה זה, גרמה להצלתו: המהפכה צלחה תקופה קצרה לאחר מכן, ועד מהרה החלו כולם לטעום את טעמה המר. גם רבה של וולאדיבסטוק נקרא לחקירה, שהיה בה רמז ברור כי עליו לברוח את גבולות המדינה בהקדם האפשרי. לא היה זה קל כלל, מסך הברזל הורד ואין יוצא ואין בא.

נוסף על כך, נעשה מצבה של הקהילה קשה מנשוא, והם לא יכלו להחזיקו, כך שהוא נותר חסר פרנסה מבלי יכולת לפרנס את משפחתו, כולל את הוריו שהחלו לבוא בימים ופרנסתם נפלה אף היא על גביו. וכך נפלה ההחלטה על העתקת מגוריהם אל מחוץ לגבולות.

באותו זמן עלה בליבה של הרבנית אשכנזי, לנצל את מעמדו של אחד מראשי השלטון, מ'אורחיהם' לשעבר, ולבקש ממנו שישתדל להשיג בעבורם אישורי יציאה. הרב אשכנזי עצמו סרב לכך, בטענה, שעל מצוה לא מבקשים שכר, אך הרבנית שחששה לחיי המשפחה שיגרה מכתב בעצמה, שאכן הביא עמו את בשורת אישורי היציאה.

וכך, לאחר שמונה שנות רבנות, בשנת ה'תרפ"ו, יצא הרב אשכנזי את וולאדיבסטוק עם מכתב פרידה מרגש מקהילתו. ושם את פניו לכסאו החדש: רבנות בשאנחאי.

לא זו הייתה התוכנית המקורית. בתחילה התכוונה משפחת אשכנזי להגר אל מעבר לים – לארצות הברית. שמה חיי החופש שאיפשרו קיום תורה ומצוות מלאים מתוך הרחבה בגשמיות, הגיעה גם לאוזניו של ר' מאיר, והוא חפץ להגר אל מקום המבטחים. מה גם, שהצעת רבנות מתאימה הייתה לו שם.

אך, שמעו של הרב ופעולתו בוולאדיבסטוק, הגיע גם לקהילת יוצאי רוסיה של שאנחאי, ואלו האחרונים קפצו על ההזדמנות להושיב על כסא הרבנות אדם מיוחד בדמותו של הרב אשכנזי. עד מהרה שיגרו מכתב בו הם מבקשים ומתחננים שהוא יואיל לבא ולכהן כרבם.

לא קלה היתה הבחירה בשאנחאי של השנים ההן. קהילה עזובה שעתידיה לא ברור. חיי הגשם ששלטו שם ביד רמה, איימו לכבוש כליל את חיי הרוח. מייסדי הקהילה, שהגיעו לשנחאי במטרה לקיים את התורה והמצוות בריש גליי – מצאו את עצמם מאבדים את הדור הצעיר, מבלי מושיע. מה גם, שלצד הקהילה הרוסית היתה גם קהילה ספרדית של יוצאי בגדד, מכובדת ומבוססת, והמתיחות ששררה בין הקהילות לא תרמה

רבות למצב השפל בלאו הכי...

משום כך היה ברור, כי פליט רוסיה הקומוניסטית, המחפש לחיות חיים יהודיים אמיתיים, ולהקים את משפחתו באווירה יהודית תורנית וטהורה, לא יעלה בדעתו ליפול מן הפח אל הפחת, ולהגר לשאנחאי...

אך לא איש כר' מאיר יחפש את טובת עצמו ומשפחתו, ואף לא יחת מהשפל הרוחני. נשא ר' מאיר את פעמיו לשאנחאי ומיד החל לבסס את חיי הקהילה על יסודות איתנים. בטבעו ומזגו הנעים הצליח לכבוש את מנהיגי העדה הספרדית שרכשו לו כבוד רב. דבר שהביא לאחדות בין הקהילות היהודיות בשאנחאי, והוביל בעתיד הרחוק יותר לשיתוף פעולה מלא בכל הנוגע להצלת פליטי מלחמת העולם השנייה (כפי שיוספור בהמשך).

גם את דרכי החסידות לא שכח ר' מאיר בנכר, ומפעם לפעם ערך התועדויות חסידיות, בהן השתתפו כל בני הקהילה, אשכנזים כספרדים. כך החל הרב אשכנזי ליטוע אש"ל יהודי וחסיד בשאנחאי שבשנים המאוחרות יותר הפכה לאחת מערי הבירה של יהדות העולם.

על החשיבות של ריענון הקהילה בשאנחאי, אנו יכולים ללמוד ממכתביו של הרבי הריי"צ לרב אשכנזי, בענין הקהילה. המעיין בסדרת אגרות הקודש של הרבי הקודם, יווכח כי בחודש כסלו ה'תרפ"ט, חודש הנישואין של כ"ק אדמו"ר שליט"א והרבנית נ"ע, מיעט הרבי הקודם בכתיבת מכתבים, עד שהגיעו לסכום של כשלושים מכתבים. אך בכל זאת, כמה וכמה מהמכתבים שתפסו מקום חשוב לכתיבה גם בחודש זה, היו מופנים לקהלה בשאנחאי ולרב אשכנזי...

ההזדמנות ושלח את בנו משה (– הוא הרב משה אשכנזי, רבה של קהילת חב"ד בתל אביב), שהיה נער צעיר לאחר בר מצווה, ללמוד בישיבת תומכי-תמימים – תורת אמת, אצל המשפיע המפורסם ר' אלטור שימחאוויץ.

היתה זו הקרבה גדולה עבור ר' מאיר. המרחק הגיאוגרפי שבין ארץ ישראל לסין, לא איפשר לאב לשמור על קשר רצוף ומסודר עם בנו, שנשאר תחת פיקוחם של הסב והסבתא. אלו אף השיאוהו בבוא היום עם בת גילו מרת דבורה, בתו של הרה"ח המפורסם ר' אליעזר קרסיק ע"ה.

כה רחוקים היו האב והבן, עד כדי שר' מאיר לא ידע כלל מהנעשה עם בנו. אם אכן הוא מתמיד בלימודיו, או שמא חס וחלילה נסחף בזרם הציוני והחופשי שהכה אז ללא רחם בצעירי החרדים. הגיעו הדברים עד כדי כך, שבאחת הפעמים שמע שבנו הולך בטל ומסתובב ברחובות ירושלים ללא כל מטרה, ולא היה לו כל מקור לברר האם נכונה השמועה או שאין זה אלא לשון הרע חסר בסיס. בצר לו, שיגר מכתב מבוהל לרבי הריי"צ, בו הוא מתאר את ששמעו אוזניו ומבקש את עזרת הרבי. בתגובה שלח לו המזכיר, ר' חאטשע פייגין, מכתב, בו הוא מצטט מהדו"ח ששלח ר' אלטער המשפיע לרבי, המפרט את מעמדו ומצבו של כל אחד מהתלמידים, וביניהם, בנו משה – אשר הפריך באחת את השמועה הנלווה, שכה הפריע את מנוחתו של האב. בשולי הציטוט, עודדו ר' חאטשע באמינות המידע, בצינו כי ברור הדבר ש"מכתב שנשלח לרבי הוא ללא גיוס"...

מסירות נפש אמיתית

למען הזולת

הפרק המפורסם בחייו של הרב אשכנזי, החל מספר שנים לאחר מכן, בשנת ת"ש. באותה שנה החלו גלי הפליטים של מלחמת העולם השנייה, שברחו מאימת הנאצים ימ"ש, לנהור אל שאנחאי שהפכה כידוע לעיר המקלט הראשית לכל עולם התורה ולהמון יהודים נוספים. אלפי פליטים זרמו אליה מכל אירופה ומרוסיה, שהגיעו חסרי כל ללא כל גואל ומסייע, בבורחם מן אש התופת אל הבלתי מודע.

כאן התגלה הרב אשכנזי במדת המסירות נפש והאהבת-ישראל האמיתית שלו, נטולת הפניות עצמיות. הוא הניח את עצמו למען הפליטים, ויומם וליילה עמל ויגע לטובתם של

כשהמזכיר היה צריך לשלוח

דיווח על הבן....

על אף פעולותיו הברוכות של הרב אשכנזי בשאנחאי, שריענונו את הקהילה והקימוה כמעט מחדש. היה ברור כי את חינוך בנו הוא יאלץ להפקיד בידי אחרים. לא עיר כשאנחאי בשביל לגדל ילד חסידי ברוח החב"דית השורשית, וברור הדבר שאת מה שקיבל האב בעצמו בעיירה ליובאוויטש השקטה והקטנה, חדרת הלחלוחית החסידית, לא יוכל בנו לקבל בעיר ההמון שאנחאי.

כך קרה, שבשנת תרצ"ד, כאשר הוריו של הרב אשכנזי עלו לאה"ק, לבלות את ערוב ימיהם בעיר הקודש ירושלים, ניצל הרב את

תלמידי הישיבה בשנחא"י בהתוועדות עם הרב מאיר אשכנזי

מסביב לשולחן יושבים (מימין לשמאל) התמימים: צבי הירש פוקס; מרדכי לוריא; שמואל דוד הלוי רייטשיק; יוסף הכהן ראדל; אברהם יצחק גרנפיקל; יוסף הלוי ויינברג; שמואל שטיין; שמואל משה לדרהנדלר; מר חנין; ר' ברוך שטיין; הרב מאיר אשכנזי; חיים פלאטקין שו"ב; משה אלוי גרליצקי; יוסף מנחם-מענדל טננבוים; יצחק הכהן הענדל; ?; צבי הירש קוטלרסקי. בשורה השניה עומדים (משמאל לימין) התמימים: שמעון גולדמן; אברהם אבא זעליגסון (הרופא); משה רובין; מיכל קרמר; שלמה הויכלרער; מרדכי הכהן בריסקי; פסח רבינוביץ; יוסף הכהן בורנשטיין; יוסף הכהן פרטוביץ; יחזקאל הכהן דערן (עומד, גבוה יותר, מאחורה); פנחס הלוי בלט; חיים מאיר בוקיעט; נחום פרגער; ישראל דוד רוזנברג; משה פדער; גרשון חנוביץ; משה חיים סאפוטשקסקי; ישראל חנוביץ; חיים לייביש פרופס; יהושע הכהן ברונשטיין

מתלמידי התמימים באין כל מגן ומחסה, קיבלם הרב במאור פנים ונתן להם מקום ללון. בקומם בבוקר, ראוהו ישן לצידם על הרצפה – פשוט הוא נתן להם את מיטתו... והיו גם פעמים שמצוות הכנסת האורחים דרשה סיכון יקר: בביתו התאכסנה כלתו המיועדת של ר' שניאור קוטלר, שחלתה עקב המלחמה בקדחת קשה. לבד הסיכון העצום שגרם עצם שהותה של החולה המסוכנת בבית, הרי היה על הרבנית לטרוח למשוך את גופה של החולה בחמאה כמה פעמים ביום, משום שזאת הייתה התרופה היחידה למחלה זו באותם ימים. כך הצילה משפחת אשכנזי את חייה, מבלי להתייחס לכך שחותנה לעתיד ניהל באותה עת ממש מלחמה גלויה נגד ליובאוויטש ונשיאה רח"ל, שסיכנה את הרב אשכנזי בעצמו.

המצומצמת שקיבל בתוקף תפקידו אסור היה לתת בידי, כיוון שבדרך הביתה הוא כבר אזל... פרנסי הקהילה הקפידו לתיתו בידי הרבנית על מנת שהיא אכן תדאג שהכסף ינוצל לטובת פרנסת הבית. ביתו הפרטי הפך למלון של הכנסת אורחים. הוא לא היה מאלו שמשאירים את כל העסקנות והעזרה בחוץ, ובביתם שומרים על ניונות ושקט. בכינוס שנערך לזכרו, סיפר אחד הנואמים, רב מהזרם הליטאי: "בהגיעי לראשונה כשריד ופליט לשאנחיי, באתי ואין הפרוטה מצויה בכיסי. שלחו אותי מיד לבית משפחת אשכנזי, שם קיבלוני בשמחה ובמאור פנים, האכילוני ונתנו לי מקום ללון. מה נדהמתי כשקמתי בבוקר והתברר לי שהרב והרבנית בילו את הלילה מחוץ לביתם..." ושוב מעשה דומה: כשהגיעה קבוצה

אחיו היהודים בגשמיות וברוחניות, מבלי הבדל מיהו הנזקק ומהו הדבר הנזקק לו. מטבע האנשים אשר בעת שריפה משתדלים להתרכז בהצלת הדברים הגדולים והחשובים ועל הדברים הקטנים מוותרים לפי שעה. אך לא כך היה הרב אשכנזי, הוא לא זנח אפילו פרט אחד; הוא שילב עסקנות פולטית וכלכלית ביחד עם עזרה וסיוע אישי. כך הוא מצא את עצמו דואג בו זמנית לבנין עבור עשרות משפחות ולמיטה פרטית לפליט גלמוד. לא היה אדם שפנה אליו בבקשת עזרה ולא נענה. לא פעם ולא פעמיים, כי אם פעמים אין ספור, הוא וויתר על צרכיו האישיים לטובת הזולת. בעוד בביתו שרר הרעב, הוא נתן את עיניו בבית השכן שיהיה מרווח ומשובע בכל. את כסף המשכורת

כך התבטא הדבר, שכאשר היה צריך לארגן עצרת תפילה בהשתתפות כל הזרמים וכל הקהילות, הציע האדמו"ר מאמשינוב, בעצמו מפליטי שאנחיי, כי העצרת תאורגן על ידי הרב אשכנזי, שאזי – ודאי שכולם ישתתפו ללא יוצא מן הכלל. וכך הווה.

כל קבוצה של פליטים שהגיעה לשאנחיי היתה מועידה את פניה לרב שדאג לכל מחסורה. עד אשר מצאו כל חברה את מקומם המתאים, ונרתמו אף הם לעזרת הפליטים החדשים שלא אחרו להגיע...

ר' מאיר לא נשאר רק כזן ומפרנס בגשמיות. כחניך תומכי תמימים הוא היה חדור בכך שהגוף אינו אלא כלי להשראת אור הנשמה, הצמאה אף היא וזקוקה לאוכל משלה – מזון הנפש. בד בבד עם הדאגה בגשמיות הוא גם דאג רוחנית, בכלל ובפרט.

בין אלפי הפליטים היו יהודים מודרניים, יוצאי גרמניה, שרק עלות הנאצים לשלטון הזכיר להם פתע את יהדותם. הללו היו רחוקים מכל קצה של ידע ביהדות, והרב אשכנזי נרתם ללמדם תורה וקיום מצוותיה. הוא טרח בעצמו למסור להם שיעורי תורה, ולדאוג לחינוך ילדיהם, כמו שמירת השבת והטהרה היהודית. כך הוא זכה לקרב את ליבם של אלפים אלפים לאביהם שבשמים.

תומכי תמימים בסין

בתוך כל פרשיית פליטי שאנחיי תופסת מקום נרחב פרשיית עולם הישיבות. שלוש קבוצות הגיעו לשאנחיי, הגדולה בין כולם היתה של תלמידים ליטאיים, השניה של חסידי פולין והשלישית של תלמידי התמימים.

הקבוצה הראשונה הגיעה בשנת תש"א. בקבוצה זו באו כמה מאות תלמידי ישיבת מיר עם ראש ישיבתם הרב חיים שמואלביץ ומשיגחם הרוחני הרב יחזקאל לווינשטיין. עם קבוצה זו הגיעה גם חבורה מתלמידי התמימים שמנתה כשלושים וחמשה תמימים.

על בואם של תלמידי התמימים ידע ר' מאיר כבר מראש, זאת הוא נתבשר גם ממכתב שכתב אליו הרבי הרי"צ בענין. הוא המתין עם כל משפחתו לקבל את פניהם של התלמידים החשובים. בואם של התמימים נתן צבע אחר לעיר שאנחיי כולה, מאחר ועד בואם לא היו בשאנחיי כי אם שניים בעלי זקנים: ר' מאיר אשכנזי – רב העיר, ור' חיים פלאטקין – השוחט החסידי, שניהם מחסידי חב"ד.

היה מובן מאיליו שר' מאיר, רבה של שאנחיי הוא הכתובת שתדאג למחוסרי דיור

ספר החשבון של ישיבת תומכי תמימים, בו מוזכר הרה"ג מאיר אשכנזי מנהל הישיבה

כיהודי, עד שבעת פטירת ר' מאיר הוא אמר עליו קדיש שנה שלימה...

מנהיג עסקנות הכלל

כל הסיפורים הנזכרים היו כתוספת בלתי נפרדת לעסקנות הכלל שניהל הרב ביד רמה. הוא עמד בראש ועד ההצלה של פליטי המלחמה. בעזרת קשריו עם כל הקהילות הצליח לרתום את כולם למען התפקיד המיוחד, ביניהם את כל העשירים בעלי ההון שנתנו בו אימון מלא. היו עוד עסקנים רבים שעסקו במרץ רב לעזרת הפליטים, ביניהם רבנים ואדמו"רים נכבדים יודע שם, אך כולם היו כעזר וכאחיסמך, למנהל הכללי שהיה מסור כל כולו לעבודת הקודש: הרב מאיר אשכנזי.

לא רק סיכונים גשמיים היו בה, בהכנסת אורחים בלתי מוגבלת זו, גם סיכונים רוחניים נלוו אליה: בבית המשפחה התגורר אורח, חייל יהודי מהצבא האנגלי שנשבה בידי היפנים. הרב אשכנזי דאג לפדותו ולקח עליו אחריות אישית, על מנת להבטיח שהוא ישמור על דרך התורה והמצוות. הלה היה מוכשר ובעל מעמד אקדמי ששלט בשפות שונות, והרב שילבו בעזרה לעסקנות הכלל. האורח דר בביתם תקופה ארוכה ביותר, וכך הציל הרב את חייו הרוחניים, מבלי להתיחס לסיכון החינוכי שהדבר גרם לבני ביתו.

לימים, התברר כי הוא ממשפחה מיוחסת, שמסיבות שונות נשלח לאימוץ בבית לא יהודי, וכל מה שנשאר לו מביתו הוא ההודעה של אמו שהוא יהודי. רושם כה עז השאיר הרב על הנער, שבעטיו נשאר

למעלה: הרב מאיר אשכנזי יושב לימין הרבי בהתוועדות כ"ד טבת תשי"ב
משמאל: הרב אשכנזי עורך סיום מסכת לפי בקשתו של הרבי

החל לנדנד גם למארחו של הילד. והוא הלך לאכול אצלו את אחד מסעודותיו.

בעת הסעודה התנהג אליו המארח בכבוד מלכים, באופן היוצא מגדר הרגיל לגמרי. הנכד, שכבר היה מסוקרן כהוגן מפשר כל הכבוד הרב שרוכש לו האיש, לא יכל להתאפק ושאלו: מה זה ועל מה זה?

וכך סיפר הלה: בהיותנו בחורים, ליטאיים באורח חיינו, נפלנו כפליטים בשאנחיי בדרכנו לארה"ב. יום אחד הצלחנו להשיג אשרות ויזה, אולם אלו היו נתונים במפקדה של מדינה שנחשבה כעוינת את סין, ועצם הכניסה למקום זה היתה מסוכנת ביותר.

לא ידענו את נפשו, ופנינו לרב אשכנזי בבקשה עצה. אנו ביקשנו עצה גרידא, אך הרב עשה מעשה. הוא יצא בעצמו למפקדה בכדי להוציא את אשרות היציאה, כשלפני זה הוא לבש תכריכים מתחת לבגדיו, והזהיר את משפחתו שאם עד הערב הוא לא יחזור, שידאגו לפחות לקבורו בקבר ישראל...

על מנת להמחיש את עוצם ומשמעות הפעולה של ר' מאיר בהצלת עולם התורה, וההשלכות של זה עד ימינו אלו, היה עלינו לתאר קודם כל את אותה תקופה נוראה, שאף שזקני הדור, נושאים עמם זכרונות חיים, כאילו היו האירועים אמש, הרי הדור

אלו, חסידים כליטאים. ואכן, כבר ביום הגיעם דאג להם הרב אשכנזי לבנין בית הכנסת: "בית אהרן", אותו קיבל מידי הקהילה הספרדית, על מנת להקים שם ישיבה מחדש. כך התחיל קול התורה להתרונן בשאנחיי עוד באותו יום בו באו הפליטים אליה.

גם לאחר שהישיבה עמדה על תילה, ותלמידיה הסתדרו במקום מגוריהם החדש, לא עזב ר' מאיר את משמרתו, ויחד עם הרבנית המשיכו לדאוג לבחורים משל היו בניהם. לא לשווא נקראה הרבנית אשכנזי בפי כל: "אם כל פליטים". כל בחור שלא חש בטוב מצא את עצמו מתאשפז בביתה הפרטי.

וכך, גם כאשר נוצר חלל קטן של אפשרויות הגירה לארה"ב, מיד התייצב הרב אשכנזי בראש המערכה בקשרים ובממון לסייע בידי הפליטים להמשיך בדרכם הלאה. על מסירות נפשו האמיתית בזה תעיד העובדה המרגשת הבאה:

למעלה מעשור שנים לאחר סיום המלחמה, כשהרב אשכנזי כבר לא היה בין החיים, התגלגל אחד מנכדיו ללמוד בס. פאולא בברזיל. אחד מתושבי המקום שפגשו והתוודע לשם משפחתו, החל להפציר בו לבוא ולהתארח בביתו. בתחילה סרב הנער, אך הפצרותיו של האיש גברו, מה גם שהוא

הצעיר אינו מכירה נכונה – אך אין לנו את המקום כאן להאריך בזה. די איפוא שנסתפק בדבריו של אחד מראשי הישיבות הליטאיים לנכדו של הרב אשכנזי: "סבכם הציל את עולם התורה כפשוטו וכמשמעו". ונפנה את תשומת הלב, לפרט קטן אך חשוב ביותר: הקמת סניף תומכי תמימים במזרח הרחוק.

כחניך תומכי תמימים, היה ברור לו לר' מאיר שאי-אפשר להסתפק רק בישיבה הקיימת, המהווה המשך לישיבת 'מיר' הבנויה לפי סגנון הישיבות הליטאיות, שלא לומדים בהן את תורת החסידות. לשם כך הוא הקים מיד סניף תומכי תמימים. ובאין מגיד שיעור בנגלה, נטל על עצמו את התפקיד הכבד, זאת על אף כל עסקנותו הציבורית שגולה את כל זמנו בלאו הכי.

לא קל היה לר' מאיר להחזיק את ישיבת תומכי תמימים. ועד ההצלה בארצות הברית שאסף סכומי כסף נכבדים עבור תלמידי

הישיבות בשאנחיי, היה מנוהל בידי ראש ישיבה ידוע שהיה מתנגד חריף לליובאוויטש, ושנאתו היתה גדולה עד כדי כך שגם על המברקים הקצרים המדווחים על בוא הכסף היה מצוין: "אקספט ליובאוויטש" (= חוץ מחב"ד).

יתכן והסיבה שבכל זאת ראו ברב אשכנזי את האדם המתאים לגזברות הכספים, על אף היותו חסידי ליובאוויטש נלהב, העידה על גודל האמון שרכשו לו הכל.

מסיבה זאת, גם לאחר העברת כספים מפה ומשם לתלמידי הישיבה, סבלו התמימים ממחסור קשה, ובעוד וחבריהם המתנגדים הלכו בגדים חדשים לפי ערך, להם לא היה אפילו בגדים לשבת... אך לא הרב אשכנזי ולא התמימים יוותרו על הזכות ללמוד בדי אמותיה של תומכי תמימים דווקא. דומם נשא הרב את עול הישיבה, ועמו הרבנית, כשהגיעו התלמידים לפרק "האיש מקדש" הם השיאו אותם ובנו את ביתם.

כך המשכה הישיבה עד שהרבי הריי"צ הצליח להשיג סכום כסף ואישורים, והתמימים נסעו לחופי ארה"ב.

יפה תורה עם דרך ארץ

פרט הראוי להדגשה מיוחדת, הנותן גם מבט על אופי נוסף באישיותו המיוחדת. הוא בזה שלמרות עסקנותו הציבורית המסועפת, לא נטש הרב אשכנזי את הלימוד ואת עבודת התפילה. לימודו היה כשל תלמיד רגיל בין כותלי תומכי תמימים שאין לו בעולמו אלא תורה ותפילה.

וכך היטיב לתאר זאת הרב שמחה עלבערג ע"ה – מפליטי שאנחיי, שלימים היה קרוב ביותר לכ"ק אדמו"ר שליט"א – בספרו: "עיני העדה":

עשרים ושלוש שנים היה הרב אשכנזי בשנחאי, בכל אותן שנים עסק בתורה בקדושה ובטהרה. קדושים היו ימיו וקדושים היו לילותיו. הוא אסף את כל ניצוצי הקדש של המקום וקלט אותם אל תוכו. הוא עבד קודם כל לתקן את עצמו. תמיד חפש את הדרך אל השלמות הרוחנית, להזדכך ולהתקדש. ועבודתו לא היתה לחנם. הוא נעשה לעובד ה'. הוא שקל בפלס כל מילה, מדד כל צעד... כמה עבודת ה' היתה בכל תפלת שמונה-עשרה שלו בימי חול! כל מי שראה אותו בתפלתו – נעשה בעצמו חדור רגש של קדושה והתעלות. יהודי קדוש חי בשנחאי – ושמו היה: הרב מאיר אשכנזי.

ואחריתך ישגה מאוד

למעלה מעשרים וחמש שנים שנים (!) ישב הרב מאיר אשכנזי על כס הרבנות בשאנחיי, עד שהפליטים כולם היגרו לארצות החופש, אם לארץ ישראל או לארה"ב. אל כלל הפליטים הצטרפו גם כל תושביה הוותיקים של שאנחיי ובכך באה תקופת קהילת שאנחיי לסיומה. פניו של ר' מאיר היו, כמובן, לכיוון ניו-יורק. הוא חפץ לפגוש את הרבי ולחזות ולו למעט נחת, לאחר מסכת היסורים שעברו עליו עד כה.

בשנת תש"ט הגיע ר' מאיר לניו-יורק. ימיו האחרונים בניו-יורק היו כדוגמת ימיו של יעקב אבינו במצרים. שם הוא זכה להסתופף בצילא דמיהמנותא רבותינו נשיאנו: הרבי הריי"צ נ"ע וכ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א שרחשו לו חיבה יתירה. דומה כי מעטים הם החסידים שזכו ליחס כה נדיר ומיוחד דוגמת היחס לו זכה הרב אשכנזי, שבא ו"תלמודו" – שחונך בו בליובאוויטש שבליובאוויטש – "בידו" – במימוש והתגשמות בפועל מטרתה של תומכי תמימים להיות נר להאיר במסירות נפש לשמירה על גחלת ישראל.

ברשימות הרה"ח אברהם ווינגארטן הוא מציין כי בתקופה בה הגיע הרב אשכנזי לבית חיינו, נכנס המשפיע הרב שמואל לויטין ליחידות אצל הרבי הקודם, ושמע ממנו "געהויבענע ווערטער אויף הרב אשכנזי" [=מילים מרוממות על הרב אשכנזי].

באותה תקופה ערך הרב יעקב יהודה העכט כינוס ילדים ענק לילדי אמריקה, במסגרת הפעילות לחינוך ילדי ישראל. כאשר שאל את הרבי את מי להזמין לנאום בפני הילדים, הורה הרבי להזמין את הרב מאיר אשכנזי. תמה הרב העכט ושאל: והלא הוא אינו מכיר בשפת המדינה ולא יוכלו הילדים להבינו?! ענה הרבי: חשוב שהילדים יראו "א ליכטיקע צורה" [צורה מאירה].

בין ראשי המערכה לקבלת הנשיאות

זמן קצר לאחר שקבע את מושבו בניו-יורק, הסתלק הרבי הריי"צ נ"ע. הרב אשכנזי היה החלוץ הראשון שנחלץ לפעילות המאסיבית לקבלת הנשיאות, ועמד בראש הרבנים שחשו בצילו של בית חיינו באותה עת.

כדוגמת המסירות נפש שהיתה לו ברוסיה ובשאנחיי, כן הפעיל עתה את כוחותיו ומרצו לכך שהרבי (דווקא) יקבל את עול הנשיאות. סיפור מענין גרם לכך שהרבי קיבלו ליחידות כבר בחודש אדר תשי"י.

עוד בהיותו בשאנחיי, ביקר הרה"ק רבי אהרן מבעלז זצ"ל בבית אביו, הרב שניאור זלמן, שסיפר לאדמו"ר אודות בנו. האדמו"ר ביקש שכאשר הוא יגיע לארץ יכנס אליו לביקור. וכך הווה. הוא הגיע לארץ בשנת ה'תשי"ז ונכנס לביתו של היבעלזער.

באותה תקופה היה מראהו של הרב אשכנזי גרוע מאוד. כשראהו האדמו"ר אמר לו: אתה לא חסיד שלי ולא שואל שאלות, אבל אציע לך שלושה הצעות לבריאות: א. אל תאכל דבר הבא מן החלב (חמאה), גבינה וכדו"י כי אם חלב ממש. ב. אל תשמע מוזיקה. ג. אל תלך לקברי צדיקים. ואם לא ישמע בקולו יהיה המצב גרוע יותר...

לאחר י" שבט תשי"י, הוא לא ידע מה לעשות, ונכנס לרבי ואמר שיש לו שאלות לשאול. והרבי אמר לו שאם יש שאלות שילך לאוהל של הרבי (הריי"צ). אמר הרב אשכנזי שזה גופא ברצונו לשאול, וסיפר את הסיפור המלא. הרבי שמע את המעשה ואמר לו: הרי הוא אמר לך שאינך חסיד שלו ומדוע לא שאלת מנין המקור לדבריו. אבל כיון שקיבלת זאת – עליך לקיים את הוראתו.

אמר הרב אשכנזי: אם כן אני זקוק לרבי שיענה לי על שאלותי. לבש הרבי את סרטוקו, חגר את אבנטו וקיבל את הרב אשכנזי ליחידות...

לא לשווא היה הוא זה שזכה להקריא את כתב ההתקשרות הכללי של החסידים אל הרבי, ביו"ד שבט ה'תשי"א. הוא היה בהחלט הסמל לביטול המוחלט לנשיא החדש, בכל כוחות נפשו. שעמד בכל התוקף ועם כל הכוחות לביסוס נשיאותו של הרבי ביד רמה ופיתוח מוסדותיו.

לימים סיפר גביר מסוים לנכדו, הרב מרדכי שמואל אשכנזי, שבתשי"א משכו הסב עמו ליחידות אצל הרבי. ולכשיצא היה המום כולו מהביטול העצום של הסב, איש בא בימים עם זקן לבן כשגל, לרבי צעיר...

מקושר היה בלב ונפש לרבי ולא עשה דבר ללא אישורו ועצתו. קרה והוא חלה במחלה קשה ואושפז בבית הרפואה. הרופאים בדקוהו ואמרו שאין להם יותר מידי מה להועיל, ואין סיבה שהוא ישאר סתם בבית הרפואה, ועל כן ביקשוהו ליסוע לביתו.

הרב אשכנזי סרב והודיע בתקיפות שבלי

ועד להחזקת הסדרות
תאגיד ישראלי, מרכז לענייני חינוך, וקמ"ח.
770 איסטמן סטריט, ניו יורק, נ. י.

ב"ח, י"ט ספרו הש"ח.

לכבוד ידידנו הכי נכבד והכינעלה
ו"ח אי"א רב פעלים וכו' מוה"ר
בצלאל סי' סו"ב ווילשאנסקי

שלום וברכה!

הנהגו חוקים אף למוהר לבנו ולחסידי לבנו...
רב פעלים ח"י ענפים של המוסדות ח"י חנה ישראל, מרכז לענייני חינוך, וקמ"ח
כ"י יצירתו של קמ"ח ח"י חנה ישראל, מרכז לענייני חינוך, וקמ"ח
המוסדות ח"י חנה ישראל, מרכז לענייני חינוך, וקמ"ח

אנחנו לא כולנו יודעים אשר עיקר ההכנסה לקיום המוסדות ח"י
השני ח"י חנה ישראל, מרכז לענייני חינוך, וקמ"ח
פעל על ידי חסידי חנה ישראל, מרכז לענייני חינוך, וקמ"ח
לא היו צריכים ל"כ לצאת בתעמולה פומבית ליצור האפקטים החסידיים הדרושים.
אבל לדאבוננו הכי גדול אחרי החלוקה רכינו חסידי חנה ישראל, מרכז לענייני חינוך, וקמ"ח
והמוסדות ח"י חנה ישראל, מרכז לענייני חינוך, וקמ"ח
והמוסדות ח"י חנה ישראל, מרכז לענייני חינוך, וקמ"ח

ברור הדבר אשר עלינו מקובלי ומלפני ח"י חנה ישראל, מרכז לענייני חינוך, וקמ"ח
מוסדות ח"י חנה ישראל, מרכז לענייני חינוך, וקמ"ח
ונחייגו אפיקים לחת"כ המוסדות ח"י חנה ישראל, מרכז לענייני חינוך, וקמ"ח
ק"י עלינו ח"י חנה ישראל, מרכז לענייני חינוך, וקמ"ח

עלינו ל"כ לריתת אשר יאבה קיומם ח"י חנה ישראל, מרכז לענייני חינוך, וקמ"ח
בזירה ח"י חנה ישראל, מרכז לענייני חינוך, וקמ"ח
המוסדות ח"י חנה ישראל, מרכז לענייני חינוך, וקמ"ח
והמוסדות ח"י חנה ישראל, מרכז לענייני חינוך, וקמ"ח

בעולם לב לכל זה בתקופתנו אנוה"ח ח"י חנה ישראל, מרכז לענייני חינוך, וקמ"ח
סמליות ח"י חנה ישראל, מרכז לענייני חינוך, וקמ"ח
ח"י חנה ישראל, מרכז לענייני חינוך, וקמ"ח
ח"י חנה ישראל, מרכז לענייני חינוך, וקמ"ח

סוגים ח"י חנה ישראל, מרכז לענייני חינוך, וקמ"ח
ח"י חנה ישראל, מרכז לענייני חינוך, וקמ"ח
ח"י חנה ישראל, מרכז לענייני חינוך, וקמ"ח
ח"י חנה ישראל, מרכז לענייני חינוך, וקמ"ח

ידידינו אל יח"י חנה ישראל, מרכז לענייני חינוך, וקמ"ח
ח"י חנה ישראל, מרכז לענייני חינוך, וקמ"ח
ח"י חנה ישראל, מרכז לענייני חינוך, וקמ"ח
ח"י חנה ישראל, מרכז לענייני חינוך, וקמ"ח

ח"י חנה ישראל, מרכז לענייני חינוך, וקמ"ח
ח"י חנה ישראל, מרכז לענייני חינוך, וקמ"ח
ח"י חנה ישראל, מרכז לענייני חינוך, וקמ"ח
ח"י חנה ישראל, מרכז לענייני חינוך, וקמ"ח

אישור מהרבי הוא לא יזו. חתנו אכן הלך אל הרבי, והרבי אמר לו שכפי הנראה הרופאים מעוניינים לפנות מיטה נוספת, ולכן הם מעוניינים לשחררו. הוא חזר וסיפר זאת בבית הרפואה והרופאים אכן הודו בכך...

כבוד גדול ויחס מיוחד היה לו מהרבי, שהתערב והתעניין בחייו הפרטיים ממש. כך קרה שכאשר הוא לא חש בטוב הציע לו הרבי ליסוע לידאטשע. כששאל: מה אעשה שם. פתח הרבי את מגירת שולחנו, והוציא את רשימת 'שמעון הכופר' הנודעת, ואמר לו: קח את זה ויהיה לך מה לקרוא... משם אגב יש לנו כיום רשימה זו.

עת ישב שבעה על פטירת אביו, בתשי"ב, בא הרבי במיוחד לחמו, ואמר לו: כי כמו שאת כל המצוות יש לעשות בשמחה, כן גם את מצווה זו...

הרבי סמך עליו באופן מיוחד והעמידו בראש המוסדות. מסופר, כי הרבי מינה אותו לפקח, יחד עם עוד שניים מזקני החסידים, על אחת מהישיבות בא"י. פעם נכנס המנהל ליחידות ודיווח על ההוצאות השוטפות. הרבי עצרו ואמר לו שהרב אשכנזי דיווח אחרת... ענה המנהל כי הרב אשכנזי משקר. אמר לו הרבי: "כשמישהו אומר על רב שהוא משקר, ראוי שיפלו כל שיניו". כשהלה הגיע חזרה ארצה לא נשארה בפיו אפילו שן אחת...

גם על פסיקתו ההלכתית סמך הרבי באופן מיוחד, ושאל אותו שאלות בהלכה. גם לבחורים ששאלו את הרבי אצל מי להיבחן ליסמיכה, ענה שיפנו לרב אשכנזי שהוא "בעל הוראה אמיתי".

לא זמן רב האריך הרב אשכנזי ימים, מסכת הסבל והיסורים שעברו עליו, התישו את כוחותיו, וקנו הלבין משל היה קרוב למאה, ובשנת תשי"ד, בהיותו בן 63 שנים השיב את נשמתו לבוראה.

בהלווייתו התערב הרבי והורה לערוך אותה מוקדם ככל האפשר. הצעת המשפחה לאחר את ההלווייה על מנת לאפשר לגדולי הרבנים המתנגדים ואלפי הניצולים יוצאי שאנחיי לבא ולחלוק כבוד אחרון לנפטר, ענה הרבי כי לפי איך שהוא מכיר את הרב אשכנזי הרי הוא מעדיף לוותר על הרעש הזה...

הרבי הגיע אישית לנחם את בני משפחתו, ואף שוחח עמם שעה ארוכה, והתפלל שם מנחה. דיבורים אלו כבר נדפסו בספר "תורת מנחם - מנחם ציון". בהתוועדות הקרובה שוחח הרבי על הנפטר הדגול ואמר שלמעלה "דער רבי (הריי"צ) האָט געטאַן אַלץ, צו בריינגען עס צו זיך" [=הרבי הריי"צ עשה הכל כדי להביא אותו אלין].

במשך שנת ההסתלקות, ה'תש"י - סיע הרב אשכנזי רבות להחזקת המוסדות והפעילות שהתנהלו ע"י כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א (שנקרא אז הרמ"ש). לפנינו מכתב מהרב אשכנזי להרב בצלאל ווילשאנסקי - אודות החזקת המוסדות.

עובדא מענינת ארעה זמן קצר לאחר פטירתו. בבית אשתו בקווינס, מצא אחד הנכדים ספר ישן ומקושקש, אותו הוא קיבל בולדיבסטוק מידי אדם בשם עפשטיין מצאצאיו של ר' אייזיק מהומיל. הספר היה מלא בכתבים וסיפורים מחסידים קדמונים והנכד לקחו ל-770 על מנת להביאו לספרית הרבי. כשראהו ר' ישראל דזיקאבסאהן, מיד זיהה את הספר, ואמר: הרב אשכנזי הראה לי כאן פעם קטע (והצביע על הקטע) ובו כתוב בשם אחד מחסידי הצמח צדק כך: "קבלה בידניו שהרבי האחרון לפני ביאת משיח צדקיני, יקרא בשם מנחם מענדל".

(מתוך תשורה לחתונת נינו, התמים מאיר ש"י ווילשאנסקי עב"ג תח"י, ביום רביעי יו"ד שבט)

כל דור והחלון שלו

בדור הקודם, החלון היה של מסירות נפש. כל דור והנסיגות שלו. היום צריכים לקפוץ דרך החלון של משיח. לחלק מאיתנו זה נראה חלון גבוה מאוד, שיכול להזיק לנו, אבל אנחנו צריכים לדעת שאם הרבי הצביע על החלון של המשיח, אנחנו צריכים לקפוץ דרכו כחיילים ממושמעים

כאשר נבין באיזה דור אנחנו נמצאים, לא נתווכח אם צריך להכריז "יחי או לא. מי שחושב שהוא בדור השישי, יכול להתווכח. מי שיודע שהוא בדור השביעי, דור האמת והנצחיות – יודע ברור שהרבי מלך המשיח חי באופן נצחי ואמיתי.

אור ומאור

כאשר מדברים בהתוועדות חסידית על הקשר בין רבי לחסיד, נהוג לדמות את זה לאחת מהאפשרויות הבאות: א. אב ובן. ב. משפיע ומקבל. ג. רב ותלמיד. ד. אור ומאור. ולכל אחד יש מעלה על השני.

בדור שלנו, חשוב לדעת שהקשר שלנו עם הרבי הוא בדוגמת אור ומאור. מה מיוחד באור ומאור שאין בכל שאר הדימויים האמורים?

כאשר מדובר על אב ובן – הבן אמנם מגיע מכח האב, אולם לאחר מכן הוא יכול להסתדר גם בלי האב, ואם חלילה האב נפטר, הבן לא נעלם. הוא ממשיך להיות קיים. גם משפיע ומקבל – בשעת ההשפעה המקבל צריך למשפיע, אבל לאחר שקיבל את ההשפעה, אין לו שוב צורך במשפיע. אצל רב

ומוביל את כולנו לגאולה האמיתית והשלימה.

באותו מאמר מבאר הרבי שמעלת השביעי היא האמת, שכן זוהי המידה השביעית בייג מידות הרחמים. בחסידות מבואר שאמת מסמלת נצחיות. מסביר הרבי, שזו הייתה מדריגתו של משה רבינו, שהיה גם הוא דור השביעי, ולכן דווקא דרכו התגלה העניין של נצחיות ה' ועד לאמיתית עניין העצמות והנצחיות.

מאת: הרב נפתלי אסטולין
שליח הרבי מלך המשיח בלוס-אנג'לס

לאחר שיודעים שמעלת השביעי היא האמת והנצחיות, אפשר לומר שכבר במאמר הראשון הבהיר לנו הרבי שעניינו הוא אמת ונצחיות. וההבהרה הזאת חשובה עד כדי כך שהיא נאמרה במאמר הראשון של הנשיאות, כדי שאם יבוא יום ונחשוב שיש שינוי, נזכר במאמר היסוד של דור השביעי, בו קבע הרבי שדור השביעי הוא נצחי. לא יהיה עוד דור, לא יהיה עוד רבי. מדור השביעי צועדים היישר לתוך הגאולה האמיתית והשלימה.

שביעי, אמיתי, נצחי

לפני ימים ספורים ישבתי עם ידידי משכבר הימים, הרה"ח אברהם גליק, משלוחי הרבי מלך המשיח לאוסטרליה – בהתוועדות חסידים בישיבת 'אור אלחנן' – חב"ד' בלוס-אנג'לס.

מטבע הדברים דובר בהתוועדות על המאמר הראשון של הרבי, מאמר היסוד של דור השביעי, "באתי לגני". במאמר מניח הרבי דגש על החשיבות של הדור השביעי. הרבי מדגיש שהמעלה של השביעי היא אך ורק בגלל שהוא שביעי לראשון, וכל השביעין חביבין.

לכאורה, משחק מספרים נחמד, אך מה לזה ולמאמר, ועוד המאמר הראשון? זה מתאים אולי לדרשנים, לספור את הדורות, ולומר שבגלל שאנחנו דור השביעי, אז אנחנו חביבים. מדוע הרבי ראה לנחוץ להדגיש במאמר הראשון את החביבות של דור השביעי.

את התשובה לכך אפשר למצוא עשרים שנה הלאה, במאמר "להבין עניין כתיבת ספר תורה" שנאמר ביו"ד שבט ההיסטורי בשנת תש"ל, כאשר כולם היו בטוחים שהנה הרבי מתגלה, לוקח את הספר תורה של משיח

ותלמיד – יש תלמידים שבשלב מסויים הם מגיעים להשגות גבוהות יותר מהרב, ושוב אין להם צורך בו.

רק האור תלוי במאור. ברגע שלא יהיה מאור – לא יהיה אור.

דברים בסגנון זה אנו מוצאים במכתבו של הרבי מערי"ח סיון תש"י, חודשים ספורים לאחר הסתלקות הרבי הריי"צ: "איך שרייב ניט אז עס פעלט מיר רבי, וואָרום איך וויל זיין זיכער, אז דער רבי וועט מיר ווייטער פירען, וואָרום אויב ח"ו כו' – איז ווי קען מען זיין אזוי" [=אינני כותב שחסר לי רבי, כי רצוני להיות בטוח שהרבי ינחני גם הלאה, שכן אם ח"ו כו' – איך אפשר כך?]

חסידים ורבי, זה אור ומאור. אם ר"ל לא היה מאור, אנחנו לא היינו קיימים אפילו רגע אחד, שכן כל קיומנו הוא אך ורק בזכות קיומו של הרבי. לכן, אם משהו מסתפק אם המאור קיים, כדאי שיחשוב טוב אם הוא קיים, שכן אם הוא קיים – מוכרח להיות שהמאור קיים, שהרי לא יכול להיות אור ללא מאור. השאלה איננה האם הרבי חי וקיים, אלא: האם אנחנו חיים וקיימים?

החלון של משיח

כדי שאנחנו נהיה חיים באמת, כדי שזוכה להיות האור של המאור הגדול – אנחנו צריכים להיות בביטול בעצם. ביטול בעצם פירושו: לעשות מה שדורשים ממך, בלי לחפש שלימות. אצל מתנגדים מחפשים שלימות. חסידים לא מחפשים שלימות. אפילו כאשר לומדים בתומכי תמימים ועוסקים במבצעים של הרבי, לא עושים זאת כדי להגיע לשלימות, אלא בגלל שכך הרבי רוצה.

מסופר על ווילהלם מלך גרמניה שנפגש עם עמיתו הצאר ניקולאי, ושאל אותו כיצד הוא חושב להלחם בו, והרי חייליו מצויידים במיטב הציוד המודרני, ואילו החיילים הרוסים מפגרים אחריהם בציוד הטכנולוגי. הציע הצאר לערוך מבחן לחיילים. הכניסו את החייל הגרמני, והמלך ציווה עליו לקפוץ מהחלון. החייל ניגש לחלון, ראה את הגובה הרב ופנה אל המלך בבעתה: 'אדוני המלך, מה תרוויח אם אני אקפוץ, הרי לא אשאר בחיים?'. אחריו נכנס החייל הרוסי, וכאשר ציווה עליו הצאר לקפוץ מהחלון, הוא פנה אל הצאר ושאל: מאיזה חלון...

חב"ד זה מסירות נפש לרבי. כשמגיע יו"ד שבט ומקבלים שוב את מלכותו של הרבי, צריכים לחשוב על הנקודה הזאת. נדרש ממנו ביטול מוחלט, כזה שהשאלה היחידה שלו

היא: מאיזה חלון?

יש כמה חלונות. כל דור והחלון שלו. כאשר היינו ברוסיה, קפצנו דרך החלון של מסירות נפש. כל מקום והנסיגות שלו. היום צריכים לקפוץ דרך החלון של משיח. לחלק מאיתנו זה נראה חלון גבוה מאוד, שיכול להזיק לנו, אבל אנחנו צריכים לדעת שכחילים של הרבי עלינו לקפוץ דרך החלון שהרבי מצביע עליו, ואם הרבי הצביע על החלון של המשיח, אנחנו קופצים דרכו.

אם כולנו היינו קופצים דרך החלון של משיח, בוודאי המסר היה מתקבל יותר בעולם, וגם הבודדים שתמיד מנסים להפריע, לא היו מעיזים לצאת נגד העמדה המאוחדת והאחידה של חב"ד. העובדה שלצערנו יש חסידים שאינם מוכנים לקפוץ דרך החלון של משיח, היא זו שמומינה את ההתנגדות ואת ההתקפות המופרעות על דרכה של חב"ד.

שמעתי פעם פירוש נאה על הפסוק "ואמר הדור האחרון", שלכאורה לא מובן על איזה דור בדיוק מדובר כאן. אלא, שכאשר יקום דור, שכל אנשי הדור יכריזו ויאמרו שהם "הדור האחרון" – הם יזכו להיות הדור האחרון של הגלות, והדור הראשון של הגאולה.

הרבי רוצה שנתאחד סביב האמת הנצחית, שהדור שלנו הוא הדור האחרון. כאשר נאמין שאנחנו הדור האחרון, נבין שהרבי הוא מלך המשיח, והוא חי וקיים. מי שלא מבין את זה, יש לו בעייה עם כל העניין של תורת החסידות בכלל, וחסידות חב"ד במיוחד.

"ולא אנחנו" – "ולו אנחנו"

בפרק של הרבי נאמר "הוא עשנו ולו אנחנו", ודורשים חסידים: כיצד יכולים להגיע לדרגת "ולו אנחנו", דרגת התמסרות לרבי – כאשר "ולא אנחנו", כאשר אנחנו בביטול מוחלט. כל עוד אנחנו יש, כל עוד יש לנו מטרה אישית שאנו שואפים להגיע אליה – לא נוכל להגיע למדרגת "ולו אנחנו".

זכורני, שלאחר צאתי מרוסיה השתתפתי בהתוועדות חסידית ב"בית חיינו" יחד עם חסיד חשוב מאוד. כאשר נסובה השיחה בהתוועדות על היציאה לשליחות, פנית אליו ואמרתי: ראה, עוד מעט נצא לשליחות. אתה בוודאי תהיה שליח גדול, ואני עם האנגלית שלי הרי לא אוכל להיות כלום. תעשה לי טובה, ותבטיח לי שכאשר תהיה שליח, תקח אותי להיות השמש אצלך בבית הכנסת... הוא החזיר לי מנה אחת אפיים ואמר בפסקנות: אתה לעולם לא תהיה שליח. כששאלתי מדוע

הוא חושב כך, הוא השיב: אם אתה כבר החלטת מה תהיה, אתה לא יכול להיות שליח. אם אתה רוצה להיות שליח, הראש שלך צריך להיות נקי מתוכניות. אפילו לא להיות שמש! אתה צריך לציית להוראות של הרבי, ואם הרבי ירצה, אז אתה תהיה שליח גדול, ואני אהיה השמש שלך...

אם נפעל בעצמנו שנהיה בבחינת "ולא אנחנו", הרי כאשר ניגש ביו"ד שבט לערוך חשבון צדק, הרי הדבר היחיד שיפריע לנו הוא, שהרבי מלך המשיח עדיין לא התגלה.

ובאותו הזמן...

הרמב"ם מתאר באריכות את ימות המשיח, כימים בהם המעדנים יהיו מצויים כעפר והטובה תהיה מושפעת הרבה. פעמים רבות מדגיש הרבי שהרמב"ם הוא ספר הלכות, ולכל הלכה חייבת להיות השלכה הלכתית. לכאורה, איזה הלכה יש בתיאור השפע הגשמי שיהיה בימות המשיח?

אולי אפשר לומר שהרמב"ם כתב זאת כדי לרמז שאחד הסימנים לדורו של משיח הוא השפע הגשמי, שהרי לפני השבת צריכים לטעום ממאכלי השבת, וכך גם לפני השפע הגדול של ימות המשיח צריך לטעום מזה. זקני החסידים מהדור הקודם יכולים להבין טוב יותר מאיתנו עד כמה אנו מתקרבים לימות המשיח. הם, שטעמו את המחסור החמור בדור הקודם, מרגישים יותר מכולם את השפע של הדור הזה. אנחנו דור משופע בכל טוב, ועלינו רק לדעת שזה רק הכנה וטעימה מימות המשיח.

נכון, יש גם רגעים קשים, אבל אנחנו לא צריכים להלחץ. לאחר ששמענו את נבואתו הברורה של הרבי מלך המשיח שהנה זה המשיח בא, ואנו יודעים שבדורנו תהא ההתגלות, אין סיבה להלחץ ממצבים רגועים. לאחרונה הייתי בתחנת רכבת גדולה, שאלפי אנשים חולפים בה כל שעה. מעל הרציפים היה שלט שכתוב בו: מה אתה ממנה? הרכבת מגיעה עוד כך וכך דקות... אנחנו צריכים לתלות את השלט הזה, ולכתוב: מה אתם לחוצים? משיח מגיע עכשיו. כאשר נחיה בביטחון גמור ששָׁט אָט הרבי מתגלה, הרי נהיה רגועים יותר, נעבוד את עבודת השליחות בהספק גדול יותר, ובוודאי שנהיה באחדות מושלמת.

ונזכה ביו"ד שבט הזה לחגוג את הגאולה האמיתית והשלימה כאשר אנו רואים את הרבי בעיני בשר שלנו, ועמו כל רבותינו נשיאינו שקמים לתחייה מיד, בבית המקדש השלישי והמשולש, תיכף ומיד ממש.

עשור שנים ל"שיחתו הנבואית" של הרבי עם השר משה קצב:

"מעמיד הוא עצמו בקשרי המלחמה"

(באתי לגני אות יא')

יש מעתי לאחרונה שמועה מוזרה ומבהילה בנוגע לדיבורים והחלטה של הממשלה בארץ ישראל, אודות מסירת חלקים מארץ ישראל – כך פתח הרבי את השיחה הנוקבת ומרטיטת הלב עם מר משה קצב, מי שכיהן כשר התחבורה בממשלת שמיר.

זו השיחה האחרונה, לעת עתה, ששמענו מהרבי מלך המשיח בנושא שלימות ארץ הקודש ובטחונה. כעת, עשור שנים לאחר שנאמרה בכאב גדול ועצום, מתבררת השיחה כנבואה מדהימה, בה העמיד הרבי את עצמו "בקשרי המלחמה", באומרו כי הוא עצמו (בנוקבו את שמו הק', אקט נדיר בהחלט!) יילחם על מנת שתתבטל ממשלתו של מר שמיר.

חשיבות וחביבות מיוחדת יש לאותה שיחת קודש מרטיטת לב, שנאמרה במוצאי היום הקדוש יו"ד שבת, לעיני קהל אלפים. חשיבות מיוחדת לשיחה בכך שהוגעה על ידי הרבי מלך המשיח!

•

הרקע לאותה שיחה נוראה, קשור למציאות המדינית ששררה באותה תקופה

זו הייתה הפעם הראשונה בהיסטוריה שהרבי נאלץ להשתמש באיום מפורש, בעודו נוקב בשמו הקדוש, כי הוא בכבודו ובעצמו יעמוד בראש המערכה הגדולה להפלת ממשלת ישראל • עשר שנים בדיוק חלפו מאז אותו מוצאי יו"ד שבת, במהלכה אחז הרבי בידיו של שר התחבורה דאז מר משה קצב במשך 18 דקות רצופות, והשמיע בפניו דברים קשים, חדים וברורים אודות הדיבורים על אוטונומיה פלשתינית שיובילו לאסון נורא • "בית משיח" סוקר את המאורעות, חושף לראשונה מהלכים דרמטיים שנעשו מאחורי הקלעים, מביא סדרת גילויים חדשה, ומסכם כיצד התממשה נבואתו המרטיטה של הרבי פרט לפרט

וּם הבהיר יו"ד שבת ב-770. בחרדת קודש נמצאים כולם ביום הגדול והקדוש. בליל יו"ד שבת אומר הרבי מספר מילים למהותו של יום ולאחר מכן מחלק את הקונטרס מאמרים תרפ"ב – חלוקה שנמשכה מספר שעות.

ביום יו"ד בשבת נוסע הרבי לאוהל ולאחר שהוא חוזר, נכנס לתפילת מנחה ומעריב. שר התחבורה דאז מר משה קצב הגיע ל-770 בלוויית הרב יקותיאל ראפ ושניהם נעמדים בשעת התפילה על הבימה הקבועה המוגבהת של הרבי, בעוד הרבי עצמו ניגש לפני העמוד.

לאחר תפילת ערבית, מודיע הרבי על חלוקת דולרים. שר התחבורה קצב, שהכניס קודם לכן לרבי את קופת הצדקה שהנפיק המינהל לבטיחות בדרכים (ואף זכה לקבל על כך מענה מיוחד), היה הראשון שעבר בחלוקת הדולרים. בית הכנסת הומה באלפי אנשים. אף אחד לא מצפה, גם לא השר קצב, את הפצצה שעתיד הרבי להטיל לחלל האוויר – ובכך הביא למעשה להפלתו של יצחק שמיר מכס ראשות הממשלה.

בתחילת השיחה מציג הרב יקותיאל ראפ את השר קצב לפני הרבי, והרבי מברכו שיזכה

מאמצים אדירים להקמת ממשלת ימין צרה בראשות ימין, כדי שתשמור על ארץ הקודש ותרחיב את ההתנחלויות.

במשך זמן רב נערכו הדיונים לקראת וועידת מדריד, והרבי החל להביע את דעתו הקדושה נגד הדיבורים על אודות אוטונומיה פלשתינית. מפלגת התחיה שבראשה עמדה גב' גאולה כהן (– עליה התבטא הרבי באחת ההזדמנויות כי 'הלואי שחסידים יבינו מה שהיא מבינה בשלימות הארץ') שהייתה שותפה בממשלה, פרשה מהממשלה על רקע התגברות השיחות עם הפלשתינים על האוטונומיה, והחלה במהלכים להפלת הממשלה.

הכותרת שהיתה בעיתון "הארץ" למחרת יו"ד בשבת, עוד לפני שנודעה שיחת הרבי לשר קצב, הכריזה: "התחיה פורשת מהממשלה – שמיר מתייעץ עם מקורביו לגבי הקדמת הבחירות". פרשן העיתון גם מנמק את החלטת שמיר להקדים את הבחירות: שמיר ירצה להכות את המערך בנשקו הוא – החתירה לשלום – ויטען כי למען השלום הזה הסכים לוותר על השלטון.

בארץ. ראש הממשלה היה אז מר יצחק שמיר, שנחשב ל"סופר ימני", ולמעשה הכל בטחו בו בנושא השמירה על שלימות ארץ ישראל. אולם הרבי בעיניו הנבואיות, באספקלריא המאירה, ראה את העגל העתיד לצאת מוועידת מדריד בה הסכים שמיר להשתתף, והיא למעשה היוותה המשך ליקעמפ דויד' האומלל של מנחם בגין.

חורף תשנ"ב. האינתיפדה היתה אז בעיצומה, אולם קנה המידה שלה היה הרחק ממה שאנו מכירים היום. כותרתו הראשית של עיתון "הארץ" ביו"ד שבת תשנ"ב הכריזה על "7 פצועים בפיגוע ירי באיזור רמאללה". גל פיוגעים, שאז זה היה די נדיר בארץ הקודש (כ-20 הרוגים בשנה לעומת 200 יהודים כיום). כיום כותרת כזאת כמעט ולא תופסת מקום בכלל.

לחץ אמריקאי עצום, שכלל גם איומים שלא יינתנו הערבויות עליהם התחייב ממשל בוש (האב) לעזרה לקליטת עולי רוסיה, הביא את ראש הממשלה יצחק שמיר להסכים ללכת לוועידת מדריד, ולשבת עם הפלשתינים והסורים לדון עמם על אפשרות של אוטונומיה מינהלית ואזרחית.

רק שנתיים קודם לכן השקיע הרבי

כתורות מן העיתונות לפני פגישת קצב עם הרבי

לאחר מכן אמר הרבי, כי כמו שעד עכשיו נלחם שמעון פרס נגד הממשלה, 'אז גם אני, שעד היום נלחמתי שתקום הממשלה', כך כעת אלחם בכל כוחי שתתפרק הממשלה. בשלב זה של השיחה עם מר קצב, הזכיר הרבי את שמו הקדוש ושם משפחתו."

● **איך ההרגשה כאשר אתה עומד ושומע את כל השיחה החריפה מתחילתה ועד סופה?**

הרב ראפ: הייתי המום. אני עומד ליד הרבי ושומע את השיחה הכי מדינית וגורלית לעם ישראל. אני שומע את הרבי מדבר מקירות ליבו ומתחנן שלא ידברו על

שמדובר רק אודות אוטונומיה מינהלית בלבד, ולא לגבי מדינה פלשתינית, אך הרבי לא הרפה, והסביר שוב ושוב כי שיחות על אוטונומיה יובילו בהכרח למדינה פלשתינית ולהחזרת כל השטחים כולל חברון וירושלים. "החריפות של הדברים היתה בדבריו של הרבי עליהם חזר מספר פעמים, כי אם כבר מדברים על מסירת ארץ ישראל, עדיף שיעשו זאת גויים או יהודים שאינם מאמינים. על ביטוי חריף זה חזר הרבי מספר פעמים במהלך השיחה. אמנם בשיחה המוגהת לא נכתבה הפסקה "או יהודים שאינם מאמינים", אך הרבי חזר על כך מספר פעמים.

לקבץ את עם ישראל תורת ישראל והקבי"ה. מיד לאחר מכן עובר הרבי לשוחח בנושאים אקטואליים, אודות הדיבורים סביב תוכנית האוטונומיה בה עסק ראש הממשלה מר יצחק שמיר באותם ימים.

18 דקות רצופות נמשכת אותה שיחה מרטיטת לב, כאשר במהלך כל השיחה הרבי לא עוזב אף לרגע את ידו המושטת של מר קצב. הרבי מדבר אודות התוכנית המסוכנת של האוטונומיה שהיא "צעד ראשון למסירת חלקים מארץ ישראל, ולא רק חלקים קטנים אלא חלקים גדולים כמו יהודה, שומרון, עזה, חברון וירושלים וכו', והרי זה עניין של פיקוח נפשות ממש!"... השיחה נשמעה אז דמיונית ומופרכת לחלוטין, אך כיום, לאחר שכבר מסרו את יהודה ושומרון, עזה וחברון, השיחה הזאת מזעזעת את כל נימי הנפש.

הרב יקותיאל ראפ, שהביא את השר קצב לרבי ושמע מקרוב את כל השיחה, ישב מיד לאחר מכן עם המזכיר הרבי לייבל גרונו והרב יוסף העכט והעלו את הדברים על הכתב. לאחר מכן הוכנסה השיחה לחדרו הקי של הרבי והוגהה על ידו.

על השתלשלות העניינים מנקודת מבטו, מספר הרב יקותיאל ראפ בראיון מיוחד לבית משיח: "באותה תקופה היה לי קשר עם נציגי הליכוד בניו יורק בהם מר יורם בן שלום ומר קליינמן; דרכם הרבי העביר מסרים רבים לשמיר בנושאי ארץ ישראל. מידי שבוע היה לנו שיעור קבוע עם נציגי הליכוד בניו-יורק.

"כאשר שר התחבורה מר קצב הגיע לארה"ב, ארגנו את הביקור שלו אצל הרבי. התכנון היה שהוא יעבור אצל הרבי לאחר תפילת ערבית של מוצאי יו"ד שבת וגם ישתתף בתפילות. ואכן, לאחר התפילה הצגנו אותו בפני הרבי שקיבל אותו בחמימות רבה (צריך לציין שהרבי כתב אליו באחת ההזדמנויות כי "הוא כתב אלי כמו חסיד"); הדבר הראשון שהרבי אמר לו, כי תפקידו לחבר את עם ישראל תורת ישראל והקבי"ה. המעניין הוא שכאשר הכנסנו את השיחה להגהתו של הרבי, התיקון הראשון של הרבי היה "שיזכה לקבץ את עם ישראל וכו'", כאשר יש להעיר שהדבר גם רומז על שמו של קצב...

"קבלת הפנים הייתה אמנם כמה, אבל דבריו של הרבי היו חריפים מאין כמותם, נגד שיחות אוטונומיה. אני חושב שאולי בגלל שהרבי דיבר אליו בחביבות, לא קלט אז מר קצב את חריפות הדברים ומשמעותם נגד ממשלת ישראל והעומד בראשה מר יצחק שמיר. קצב ניסה כל הזמן להתווכח עם הרבי

הרבי שינה ל"עדיף שהממשלה תתבטל".
— בקטע של "לפי זה עדיף שיקימו ממשלה של אומות העולם בארץ ישראל" הרבי הוסיף בכתי"ק את המילה "ר"ל" [=רחמנא ליצלן]...

— בקטע שהרבי מזכיר את העובדה כי מנחם בגין מתחרט על הסכמי קעמפ דויד, הרבי הוסיף בכתיב ידו "וכפי הנשמע עד היום, מתחרט על זה שויתר על חלק מארץ ישראל".

— בקטע שהרבי אומר כי מפחדים להגיד ברור שרוצים למסור חלקים מארץ ישראל "אבל כוונתם ברורה". הרבי הוסיף "י"ל שכוונתם ברורה".

— בפסקה של "שמיר בעצמו יודע את זה ויותר טוב ממני", הוסיף הרבי בתחילת הקטע את המשפט "ע"פ השערתי"...

— כשהגענו לקטע בו הזכיר הרבי את שמו הק' שילחם נגד שמיר כתבנו בסוגריים "כ"ק אדמו"ר שליט"א אמר את שמו המלא — הרבי הקיף בעיגול את כ"ק אדמו"ר

דיבר עם איש.

"לאחר שהנחנו את השיחה, הכנסנו אותה לרבי בתקווה שהרבי יגיה אותה. ואכן הרבי הגיה את השיחה, והואיל להוסיף ולתקן. לאחר שהשיחה תוקנה נשלחתי להביא את השיחה למר קצב".

● **מה אתה יכול לספר על התיקונים וההגהות שכמדומה לא פורסמו עד כה?**

על השיחה עצמה אמנם לא נכתב שהיא מוגהת אלא "רשימה פרטית", גם זאת על פי הוראת הרבי, אך כפי שציינתי, היא הוגהה מתחילתה ועד סופה. באותן הגהות היו הרבה דברים מעניינים, ואציין חלק מהם:

— כשכתבנו שהרבי ברכו שיזכה "לחבר" את עם ישראל וכו', הרבי שינה שיזכה "לקבץ" עם ישראל, תורת ישראל והקב"ה".

— בהמשך כתבנו "שג' אלו לא ינתקו במהרה"; הרבי מחק את המילה "במהרה".

— בקטע השלישי ציטטנו כי לא משנה מה היהודים חושבים אומרים ומסבירים את הענין, אלא חשוב איך שהגויים מפרשים זאת, הרבי שינה את המילה גויים ל"אומות העולם".

— כתבנו "ועצם הדיבור אודות עניינים אלו הרי זה חילול ה'"; הרבי שינה וכתב "ועצם השקו"ט" אודות עניינים אלו" וכו'.

— בהמשך השיחה כתבנו "שמה שעושים זה בגלל שמתפעלים מהגויים", הרבי תיקן "בגלל שנתרשמו מהגויים".

— תיקון מדהים נוסף, כאשר בהנחה נכתב "לפי זה עדיף שהממשלה תתפרק",

אוטונומיה והוא אומר בדיוק לאן היא תוביל לאחר מכן, תוך כדי שהוא מזהיר כי הוא יפיל את שמיר אם ימשיך בדיבוריו על אודות האוטונומיה. בשיחה זו הרבי העלה לראשונה, כמדומני, את הנושא של חילול ה' שמתלווה למסירת שטחים על ידי יהודים מאמינים וגם את הכפירה בה' ותורתו ב"מלחמה גלויה" אם חלילה מוסרים שטחים, דברים חריפים כאלו לא נמצאו בשיחות קודמות. אבל הדבר שהרטיט אותנו יותר מכל, כאשר הרבי הזכיר את שמו הק'. כשהרבי אמר זאת, חשבתי מיד על המאמר באתי לגני באות "י"א, שם מדובר על המלך שמעמיד עצמו בקשרי המלחמה.

"צריך לציין עוד, כי הרבי ביקש מקצב שימסור את הדברים למר שמיר באומרו "אני מטיל עליך שליחות לא נעימה"; "תמסור זאת בכל התוקף" — ביקש ממנו הרבי — "אחרת אעשה שליח בעצמי שילך אליו" (בשיחה המוגהת תיקן הרבי: "ולמה לי לעשות שליח בעצמי שילך אליו וימסור את הדברים בכל התוקף?").

● **השיחה לא הוקלטה, אך מיד לאחר השיחה ישבת להעלות את הדברים על הכתב?**

"אכן, התיישבתי עם המזכיר הרב גרוני והרב יוסף העכט, רבה של אילת, לעלות את השיחה על הכתב ולהעבירה לשר קצב שעדיין שהה בניו יורק. שלושתנו שעמדנו קרוב ביותר, שמענו היטב את כל מהלך השיחה. מיקרופון לא היה, כיון שאף אחד לא תיאר לעצמו שהרבי עומד לשוחח עם מישהו, כאשר בחלוקת הדולרים לאחר מעריב הרבי לא

הרב ראפ: הייתי המום. אני עומד ליד הרבי ושומע את השיחה הכי מדינית וגורלית לעם ישראל. אני שומע את הרבי מדבר מקירות ליבו ומתחנן שלא ידברו על אוטונומיה והוא אומר בדיוק לאן היא תוביל לאחר מכן, תוך כדי שהוא מזהיר כי הוא יפיל את שמיר אם ימשיך בדיבוריו על אודות האוטונומיה

כותרות מן העיתונות לאחר פגישת קצב עם הרבי

קצב: כל מאויינינו - למנוע הקמת מדינה פלשתינאית

סאת ודרי מלומבקינין

הר העובדות משה קצב, אשר כיהן כאדרי"ב שליטת, כי הוא משרד שאדרי"ב תינו לישראל את הערבות ללילית. בפסיקה עתונאים, שערך נמלל כן גרדון, אשר קצב "התחייבתי" שהיו למסלול סבה הגינות, שלא לתת לנו את הערבות. הדי לא מחזר במקרה, וקצב לא קשה המסלול את עניין הסיוע לבעיית הדין בחלוצית. גם הערבים אינם מעלים טענות מוסריות עניין זה בשיחות הדין. לזה לפי אפי משרד שהערבות תתקבלנה.

על מגישותיו עם מנהיגי יהדות אר"ב אשר, כי יהיה לו שיהא קשה אך כנה אדם. "אספר להבין שהיהודים נמצאים בלחץ של התקן שדות האפריקאיות, וזה הולקס על מדיניות ממשלת ישראל, אשר, אבל את מדיניות ישראל יזלח לקבוע רק הממשלה בארץ, ולא נפר כיום להתערבות המדינה לצורכים הכספיים שלי", הוסיף השר.

קצב סיפר על פגישתו עם הרב מלובביץ', והחיים חלק מהמסרטים שהיו כפרין להרבי, וארטי"ר מנגד למסירת שטחים לערבים, וחיבו זהים שכיום תוקפת פעם של חכם שנים, עלולה לסת למדינה פלשתינאית.

"כל מאויינינו הם נגד מדינה פלשתינאית - השרד קצב לרבי כדי להדייט - אגתו לא מסכימים לטענה טריטוריאלית ולשטחים תמורה לשום".

קצב סיפר כי הרב ריכז גם על זכירתו הרבת של סמך כדאש מחזרת ל"עקב", הוא לא רחש את התמורה, ולא קרא להפלת המסך לת "הרבי ריכז בלחש, הישר לאחרי - סיפר - מאות אנשים שעמדו מסביב לא יכלו לשמוע מלה. הירחמים של תב"ד לא היו מודיעים".

לרבי קר העובדות האגישו עם הרבי מלובביץ' לא התנה מור כנגד. הוא וגניו לחזר הרב במפגש החילת ערכות. כמסך כל הסיחה אחר הרבי כידי ושהה אדם, אל קול ענינים המשתמח של אלפי המחפלים שנישו את בית הבקעת לולא האידו בו קודדי היה להקמת קצב הרבי משרד איתו בשיחה עוד זמן רב.

המסר של הרבי לשמיר כפי שנתבקש. מר קצב אף ניסה להתפתל ולהסביר את דברי הרבי כפי שנוח לו, באומרו כי חסידי חב"ד סילפו את הדברים וכו'.

גם לאחר שהגיע לארץ, המשיך מר קצב להכחיש את דבריו של הרבי. בראיון שהעניק לעיתון 'הארץ' ובמסיבת עיתונאים שכניס במיוחד ('הארץ' יום ראשון כ"א בשבט) אמר קצב: "הרבי לא קרא להפלת הממשלה. הרבי דיבר בלחש, היישר לאזני. מאות אנשים שעמדו מסביב לא יכלו לשמוע מילה. הדיווחים של חב"ד לא היו מדויקים", כלשונו.

בעקבות זאת הרבי דאג למנות שליח אחר שיבהיר את הדברים למר שמיר במלוא חומרם (וכפי שהרבי ציין בשיחה למר קצב: 'למה לי לעשות שליח בעצמי...'). לתפקיד זה נבחר מר יוסף ציחנובר, מי שנחשב לאחד מראשי מערכת הביטחון, ועסק בתחומים שונים בנושא הבטחוני בארצות הברית, והיה

● מה פירושה של הגהה זאת?

"ההגהה הזאת של הרבי מדגישה את החשיבות העצומה ביותר שהרבי העניק לשליחות של קצב למר שמיר, שישנה את דרכו, או אחרת הרבי יהיה הראשון שילחם לפרק את ממשלתו".

[בשולי העניין - מוסיף הרב רפא - יש להעיר על הספר "קראתי ואין עונה" שיצא לאור לאחרונה, ונערכו בו שינויים, תוך השמטת קטעים משיחתו של הרבי מה"מ, (כמו הקטע המתחיל "אתה הרי מבין ערבית") למר קצב. בטוחני כי מדובר בשוגג, ומאי-ידיעה של אותם בחורים שערכו את הספר, כי שיחה זו הוגהה בשלמותה על ידי הרבי. נקווה שהדברים יתוקנו בהוצאות הבאות].

כיום, עשור שנים לאחר מכן, אנו חושפים לראשונה כי מר קצב לא עשה את שליחותו ולא העביר את

שליט"א, ועשה קו להוציא את זה, ומעל זה כתב את שמו הפרטי המלא כפי שמודפס "אזי אני מנחם מענדל שניאורסאהן יהיה הראשון שילחם בכל התוקף ובכל הכוחות שלי נגד שמיר שתתפרק הממשלה".

— בהנחה היה כתוב "עד היום היה שמעון פרס", הרבי הוסיף בכת"ק את המילה "מר" שמעון פרס.

— עוד שינוי מעניין מאד, הרבי אמר "שמיר יש את עצמו בכל התוקף על החלטה" הרבי שינה וכתב "שמיר יש שמי בכל התוקף" (קודם לכן הרבי ביאר הרבי שמיר זה דבר הבוקע אבן קשה).

— שינוי נוסף: "אחרת אעשה שליח בעצמי שילך אליו וימסור את הדברים בכל התוקף". הרבי שינה זאת "למה לי לעשות שליח בעצמי שילך אליו וימסור את הדברים בכל התוקף".

מלבד אלה היו עוד מספר שינויים, אך רובם הם לשוניים.

קבלת הפנים הייתה אמנם

חמה, אבל דבריו של הרבי היו

חריפים מאין כמותם,

נגד שיחות אוטונומיה.

אני חושב שאולי בגלל

שהרבי דיבר אליו בחביבות,

לא קלט אז מר קצב את

חריפות הדברים ומשמעותם

מהעם, נפל בבחירות שנערכו רק ארבעה חודשים לאחר דבריו של הרבי, בניגוד לכל התחזיות והפרשנויות הפוליטיות. יותר מכך: גוש הימין קיבל יותר קולות מגוש השמאל, אך הפיצול בימין הביא לנפילתו של שמיר, שהתרברב, שאוטונומיה לא תביא למדינה פלשתינית.

בשיחות של חסידים שהתקיימו באותם ימים, צויין כי נפילה שמימית ובלתי צפויה זו, היא תוצאת מאבקו של הרבי "במקומות הנכונים". מעניין לציין, כי אזהרה זו עמדה קיימת במהלך העשור האחרון, כאשר כל ראש ממשלה שדיבר על וויתורים – סיים את כהונתו בטרם עת.

כמה עגום ומצער לראות היום את הדברים, לראות את האטימות של אותם מנהיגים לנוכח דבריו ואזהרותיו הנמרצות של הרבי. מסתבר כי למרות כל ההערכות המקצועיות, רק עיני הבדולח של נשיא הדור ומנהיגו, צפו בחורבן הנורא שנגרם בעקבות שיחות על האוטונומיה.

למרבה הצער, חמש שנים בדיוק לאחר דבריו של הרבי מלך המשיח כי הם יחזירו את יש"ע חברון וירושלים, מסר בנימין נתניהו בערב יו"ד שבט תשנ"ז, את עיר הקודש חברון לשלטון המרצחים בראשות הארכי-רוצח. גם היום ראש הממשלה מטעם הליכוד

רח"ל יימשכו הדיבורים על אוטונומיה" (הארץ, כ"ג שבט תשנ"ב).

כעבור מספר ימים שאל הרב דוד נחשון את הרבי מה"מ, האם לשלוח את העתק דבריו של הרבי למר קצב לכל חברי מרכז הליכוד? הרבי השיב בחיוב ועודד את הפעולה.

בינתיים נראה היה כי מר שמיר טרם קלט את המסר של הרבי. זאת אנו למדים מעיתון הארץ מיום ל' בשבט: "שמיר מרגיע את התחייה: הרבי מלובביץ' טועה [ר"ל] – המשא ומתן על אוטונומיה לא יוביל להחזרת שטחים". בהמשך הכתבה נאמר: "אני מכבד את הרבי מלובביץ' אבל אני חושב שבעניין הזה הוא טועה לחלוטין. לומר שאנו מוכנים להחזיר שטחים לזרים, זו טענה המנוגדת למציאות. המו"מ לאוטונומיה לא יביא להחזרת שטחים" – כך הגיב אתמול ראש הממשלה שמיר על התבטאויותיו של מנהיג חב"ד הרבי מלובביץ' בגנות משא ומתן על אוטונומיה.

עיתון 'הארץ' יודע עוד לספר כי "ראש הממשלה אמר את הדברים בישיבת ועדת חוץ וביטחון לאחר שח"כ גאולה כהן (התחיה) ציטטה מדבריו של הרבי מלובביץ'. שמיר הדגיש כי כל עוד העניין בידי ממשלה של הליכוד לא תהיה מדינה פלשתינית והרבי מלובביץ' וח"כ כהן יכולים להיות רגועים..." שמיר נשאר עיקש בדעתו ללכת נגד ה' ומשיחו והוא החליט להקדים את הבחירות בתקווה לזכות גם בקולות התומכים ב"שלוש".

התוצאות המרות מבחינתו לא איחרו להגיע: שמיר שנישא על הערצה אדירה בעקבות מלחמת המפרץ, כאשר הסקרים הראו על תמיכה של למעלה מ-80 אחוז

מקורב מאד לרבי. במשך שנים ארוכות זכה ציחנובר להכנס ליחידויות רבות וביצע שליחויות עלומות מטעם הרבי. כעת הוא נבחר למסור את הדברים למר שמיר בצורה הברורה ביותר – כי אם לא יחזור בו מהדיונים אודות אוטונומיה, הרבי יפיל את ממשלתו.

יומיים לאחר מכן, ביום י"ב בשבט, אנחנו מוצאים את הכותרת בעיתון 'הארץ': "הרבי מלובביץ' תקף בחריפות את הצעת האוטונומיה של שמיר". בהמשך נכתב כי "האדמו"ר טען שהאוטונומיה תוביל לאסון; לדבריו, עצם הדיבורים עם הפלשתינים גורמים להם להאמין שיש סיכוי להשגת מטרותיהם ומביאים להגברת הטרור".

באחת ההזדמנויות התבטא מר ציחנובר על אותה שליחות שהוטלה עליו על ידי הרבי ואמר: "אני לא יודע מדוע הרבי שלח אותי למר שמיר בנושא הזה, כנראה שהוא לא סמך על קצב בנושא הזה..."

יש לציין שהעיתונים באותה תקופה עסקו רבות בפרשה, ובמשך חודש ימים נסובו דיונים ותלי תילים של פרשנויות על דבריו החריפים של הרבי נגד תוכנית האוטונומיה והפלת ממשלת שמיר.

ביום כ"ג בשבט מצוטט הרב יוסף גוטניק בשם הרבי בעיתון 'הארץ' אומר ש"אם יימשכו הדיבורים על אוטונומיה, עדיף שתקום ממשלה זרה על פני שלטונו של שמיר". בהמשך נאמר: "הנסיון ממלחמת המפרץ מלמד שהרבי מפליא לחזות עתידות ולכן חייבים לקבל את דברי הרבי כאזהרה. כולם ראו שהרבי תמיד צדק בתחזיותיו. הממשלה והעומד בראשה חייבים להיות בראש ובראשונה מודעים היטב לסכנה החמורה שהרבי שליט"א מצביע עליה אם

תגובתו של מר שמיר:

את תגובתו הישירה של מר שמיר לכתבה זו לא הצלחנו להשיג, אך נעזרנו בדברים שאמר בחודש מנחם-אב תשנ"ז, כאשר ר' עמי פייקובסקי הגיע לאה"ק לאזכרה של אביו שהיה מראשי הלח"י. במהלך הביקור נפגש מר פייקובסקי עם שמיר ושוחח עמו על אזהרותיו של הרבי אליו מאותה תקופה. מר שמיר נאנח ואמר: "נשיאים טועים, ראשי ממשלות טועים, הרבי לא טועה..."

הדברים גם נאמרו בראיון שהעניק ל"בית משיח" בחודש אב תשנ"ז.

תגובתו של מר קצב:

גם את תגובתו של מר קצב לכתבה זו לא הצלחנו להשיג, אך ראוי לציין כי ביום הבחיר יו"ד שבט תש"ס, בכינוס שהתקיים ביד אליהו, לרגל יובל החמישים, ביקש מר קצב בפומבי סליחה מהרבי, בכל הקשור, למה שהתרחש באותה תקופה.

המשפיע הירושלמי הרב פנחס לייבוש הרצל, נרגש: "במשך קרוב לארבעים שנה זכיתי לכתוב לרבי מכתבים ארוכים, בהם הייתי מפרט את הנעשה והנשמע בקרב חסידי חב"ד בירושלים – זאת לפי בקשותיו והפצרותיו החוזרות ונשנות של הרבי.

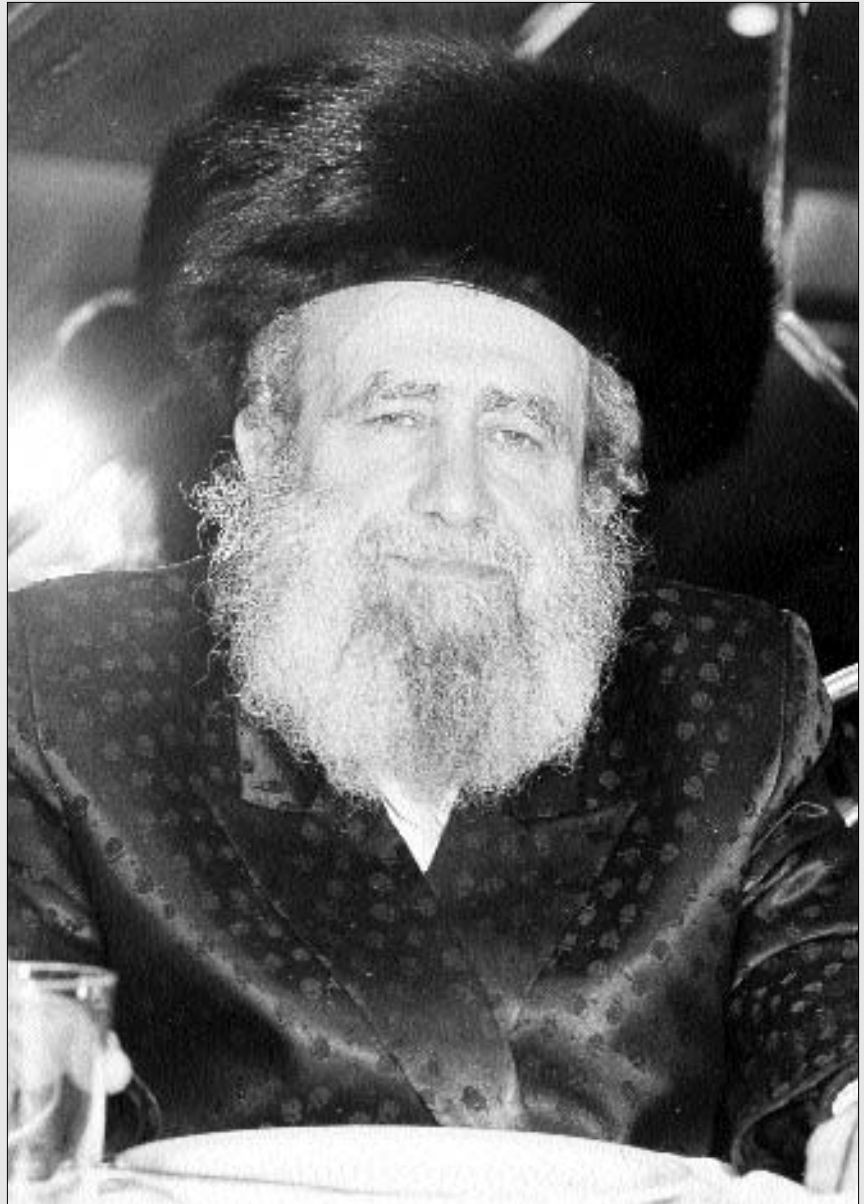
"זה החל בשנים הראשונות לנשיאותו של הרבי, כאשר באחד הימים קיבלתי מכתב בו ביקש ממני הרבי לכתוב על פעולות חסידי חב"ד בירושלים. מאז, בכל חודש, ישבתי וכתבתי דו"ח מפורט לרבי על הנעשה בישיבת תורת אמת, על ההתוועדויות החסידיות ופעילות המבצעים שהתקיימו באותם ימים בירושלים.

"הייתי אז אברך כולל ביתורת אמת, ובכל פעם שכתבתי על מצב התלמידים והמבכנים, הרגשתי את כובד האחריות המוטלת על כתפיי. ההתרגשות היתה גדולה. יום זה היה עבורי כמו יום כיפור. באותו יום לא הייתי מוצא מנוחה לנפשי עד שסיימתי לכתוב את המכתב. רק לאחר שהכנסתי את עשרות העמודים למעטפה, נשמתי לרווחה".

במה זכית שהרבי בחר בך לתפקיד?

"אינני יודע במה זכיתי שהרבי בחר דווקא בי לכתוב לו את הדו"חות הללו. פעם סח בפניי דודי (אח אמי) החסיד המפורסם הרב משה ובר ע"ה: "מקנא אני בך שאתה מסופרי המלך"..."

●
הגאון המשפיע החסידי הרב פנחס לייבוש הרצל מתגורר בשכונת בתי אונגרין בדירת חדר וחצי מרוהטת בריהוט מיושן ומינימלי – שתנור נפט מחמם אותו, אבל הוא שמח בחלקו. "פה גידלתי יחד עם רעייתי מרת סטערנא פרידא, את שמונת ילדי! בתחילה לא היה לנו אפילו מקרר. חדרי

"אותו י לרבי, ה

הרבי הורה לו לכתוב על הנעשה בקרב חסידי חב"ד בירושלים, מידי כמה שבועות היה כותב – כשהתרגשות מיוחדת אופפת אותו – תיאור מפורט מההתוועדויות, מבצעים והפצת המעיינות בירושלים ● המשפיע הירושלמי הגאון החסיד הרב פנחס לייבוש הרצל שליט"א מספר על הקשר המיוחד שיש לו עם הרבי

אמבטיה ונוחיות היו רק בסוף הקומה".
בתי אונגרין היא שכונה מעניינת וצפופה.
צורת הבניה בשכונה הוא באופן של בניינים
ארוכים בני שלוש קומות, כשבכל קומה יש
פרוזדור ארוך וצר, ממנו נכנסים לדירות
המסומנות על פי א-ב (ולא מספרים כפי
הנהוג בכל מקום). הדירות עצמן הן קטנות:
חדר כניסה קטן, חדר שינה המשמש לעת
הצורך גם כסלון, גם כחדר אוכל גם חדר
ילדים ואפילו חדר משחקים... בדירות אלו
מגדלים משפחות ירושלמיות שמונה ועשרה
ילדים...

הרב הרצל נולד למשפחה ירושלמית
שורשית. אביו הרב נפתלי צבי הגיע לירושלים
מהונגריה יחד עם אביו החשוב הגאון רבי
מרדכי יהודא זצ"ל תלמידו המובהק של
הכתב סופר אצלו למד למעלה משלוש שנים
יחד עם הגאונים המפורסמים רבי יוסף חיים
זוננפלד ורבי עקיבא יוסף שלווינגר; אמו מרת
יוכבד חנה היא בת למשפחה ירושלמית
מדורי דורות. סבה הגאון החסיד הרב
אלימלך פרלמן היה מחשובי חסידי רוזין
ומהמקורבים לחסידי חב"ד בירושלים. הוא
זכה להיות ממייסדי בית כנסת חב"ד בשכונת
מאה שערים ומבוני המקוואות החמים
בירושלים, כמנהג החסידים, במסירות נפש
רבה.

באותם ימים היתה לישיבת 'תורת אמת'
שם טוב, ועובדה זאת יחד עם היותו קשור
לחסידי חב"ד, גרמו לפנחס לייבוש הצעיר
להיכנס ללמוד בישיבת 'תורת אמת' ששכנה
בבתי מילנר. הוא היה אז בן 16 כשהחל
ללמוד בהתמדה ובשקידה גם את תורת
החסידות, בנוסף ללימוד הנגלה.
את יראת השמיים המיוחדת שבו, ואת
רגש ההתקשרות והביטול העצום לרבותינו
נשיאינו, שאב מהמשפיעים וראשי הישיבה,

הגאון החסיד הרב משה לייב שפירא, הגאון
המפורסם הרב שלמה יהודה לייב אליעזרוב
המשפיע הרב משה יהודה רייכמן.

כמאה וחמישים תלמידים למדו בישיבת
'תורת אמת' באותם שנים של טרום מלחמת
העולם השנייה, ובנוסף להם עוד כחמישים
אברכים. ההתמדה היתה לנחלתם של
התלמידים, למרות הקשיים הגשמיים
והמחסור הגדול ששרר בתקופת הצנע ובימי
מלחמת העולם. "היו תקופות שגם מצרכי
מזון יסודיים לא היו", נזכר הרב הרצל.

בין חבריו שחבשו עמו את ספסלי
הישיבה, בולטים רבים באישיותם ובפעולם,
כמו החסיד הרב חיים מנדל רוזנברג ע"ה;
ויבלחט"א החסיד הרב ישראל צבי הבר,
ששימש כשליחו של הרבי ברומניה שנים

מאת: שניאור זלמן ברגר

רבות; הרב משה אשכנזי, רב קהילת חב"ד
בתל-אביב והרב אפרים וולף, יו"ר ישיבות
חב"ד בלוד ובכפר חב"ד.

כשהגיע לגיל השידוכים השתדך עם בת
גילו, בת החסיד החשוב רבי נחום חנון
מצאצאי ליובאוויטש המעתירה – שאבי סבו
היה החוזר הידוע של אדמו"ר האמצעי רבי
נחום חוזר. כ"ק אדמו"ר הריי"צ שלח מברק
באנגלית "ברכה והסכמה לשידוך, בשעה
טובה ומוצלחת". כשחמיו התעניין אודותיו,
וכן אודות הצעות נוספות, השיב לו הרבי
הריי"צ תשובה לא שגרתית: "הקב"ה יזמין לו
שידוך המוכשר".

היות הרב פנחס לייבוש הרצל מעורה
בנעשה בישיבת 'תורת אמת', ביקש
ממנו הרבי מלך המשיח פעמים
מספר שיכתוב לו על הנעשה בין כתלי
הישיבה, זאת למרות שהיה אברך כולל מן
השורה, ולא נשא בתפקיד רשמי כלשהו
בישיבה.

**"בטח מתאים לבקשתי לכל תלמידי
תורת אמת, הנה גם הוא וחבריו לדיעה היו
מן הנבחרים, ואתעניין לדעת איזה שאלות
נשאלו – הן בנגלה והן בדא"ח – ותודה לו
על ההודעה בזה. והשי"ת יצליחו" – כתב
לו הרבי ביום כ' בשבט תשי"ג.**

לעתים, כשלא מיהר לשלוח דו"ח, המכתב
של הרבי היה מקדימו, בו הביע הרבי את
פליאתו מדוע טרם נשלח דו"ח. כך למשל
קיבל מכתב מיום ג' בחשוון תשי"ז: **"לפלא
שלעת עתה לא הגיעו ידיעות מאנ"ש אשר
בעיה"ק ירושלים ת"ו בהנוגע לניצול ימי
חודש תשרי בכלל, וזמני שמחתנו בפרט –
להחזקת היהדות והפצתה, ובייחוד
בהנקודה הפנימית דהפצת המעיינות חוצה,
ותקוותי שתתקבלנה ידיעות ימים אלו
ידיעות מפורטות. ויהי רצון שיהיו גם
ידיעות משמחות אשר מעלין בקדש בכל
הכיוונים".** אם חלפו שבועות בודדים, והרב
הרצל לא כתב, הרבי מיד התעניין מדוע.

בעקבות זאת החליט הרב פנחס לייבוש
הרצל לעשות לעצמו קביעות, ופעם בחודש
לכתוב מכתב מפורט, עדכני, המדווח ומספר
על כל פעילות חב"ד בירושלים. "קשה לתאר
את ההרגשה שאחזה בי באותו יום בו הייתי
כותב את המכתב לרבי. כל מילה היתה
נכתבת מתוך מחשבה עמוקה, כיצד לתאר
לרבי במדויק את מה שאמר חסיד זה או אחר
בהתוועדות, כמה משתתפים היו, וכל זאת
מבלי לדווח דברים שיכולים לגרום לעגמת

ום בו כתבתי מכתב

יה עבורי כיום כיפור..."

במשך כל השנים עוסק הרב הרצל בהפצת תורה ברבים. הוא מוסר שיעורים בתורת הנגלה בכל רחבי העיר ונחשב ממפיצי תורת חב"ד בכלל ותורת הרבי בפרט לכל סוגי החסידים והחסידויות. ניתן לראות כיצד המשתתפים שותים את דבריו בצמא ודבריו היוצאים מן הלב נכנסים אל הלב.

יש לו שיעור קבוע בשכונת מוסררה בירושלים זה ארבעים שנה רצופות בהשתתפות קהל רב: "פעם הרבי שאל אותי ביחידות אלו שיעורים אני מוסר ומה אני מלמד. השבתי שאני מוסר שיעור בשכונת מוסררה שם לומדים מהספרים 'בן איש חי', 'מנורת המאור', ספר התניא ועוד, כל יום משהו אחר. הרבי אמר לי שהלכות צריך להשתדל ללמוד בכל יום, וזאת מצד שתי סיבות: כיון שכל השונה הלכות **בכל יום** מובטח לו שהוא בן עולם הבא. כמו כן הוסיף הרבי שמכיון שתושבי השכונה הם אנשים שעובדים במשך כל היום ואין להם פנאי לפתוח ספר, לכן חשוב מאד ללמוד איתם את ההלכות הנוגעות לחיי היום יום.

"זכורני שבחודש תשרי תשכ"ז עברתי אצל הרבי בעת חלוקת יכוס של ברכה. לאחר שמוזג לי הרבי יין מהגביע, הושיט לעברי גם בקבוק משקה תוך כדי שמכריז בקול רם: און די פלעשל וועסטו טיילן פאר די אנשי השיעור אין מוסררה [=ובקבוק זה תחלק לאנשי השיעור במוסררה]...

"עמד לידי בשעת מעשה 'הפארטיזן' ר' זושא ע"ה ווילמובסקי ולא הבין מה אמר הרבי. הוא פנה אלי אחר כך ושאל: מה אמר לך הרבי? מה זה מוסררה? הסברתי לו שיש שכונה בירושלים בשם זה ואני מוסר שם שיעור תורה בכל יום. ר' זושא התרגש מאוד. מבין כל אלפי העוברים בחלוקה זוכר הרבי איזה שהוא שיעור תורה נידח, ומוצא לנכון למסור בקבוק משקה עבור משתתפי השיעור ותוך כדי שמכריז את שם השכונה! מיד הודיע לי ר' זושא "אני אבוא לבקר שם". ואכן לא עבר זמן רב ובלי הודעה מוקדמת – כדרכו של ר' זושא – הוא מופיע באמצע השיעור. הוא הסתובב אנה ואנה כולו נלהב וממלמל לעצמו: מוסררה מוסררה... לאחר שהשתתף בשיעור, אמר לי: נהניתי מאוד ואכתוב על כך לרבי...

"באחד השנים הגעתי לניו-יורק כדי לאסוף כספים עבור מטרה חשובה. מבורק עד ערב הייתי עסוק בנסיעות בין משרדים, בתי עסק ובתים פרטיים. בערב, כשהגעתי הביתה, לא היה בכוחי אפילו לפתוח ספר. היה לי קשה להשלים עם העובדה שהנה עובר יום

מימין לשמאל: הרב פנחס לייביש, אחיו הגדול הרב אלימלך ולהבחל"ח אביהם הרב ר' נפתלי צבי הרצל

הרב פנחס לייביש הרצל (במרכז) באירוע משפחתי

חיוך סתום, בבחינת מגלה טפח ומכסה טפחיים, שכן עשרות היחידויות ומאות המכתבים שקיבל מהרבי במשך השנים, נשארים צפונים בלבו. רק מעט מזעיר מוכן הוא לספר. אך, בני משפחתו יודעים בוודאות (למרות שלא מודעים לכל פרטיהם) ששליחויות רבות עברו דרכו לגדולי התורה והחסידות.

נפש חלילה."

הרב הרצל זכה לקבל מהרבי במשך השנים הללו מכתבים רבים, ובהם מענות על הדוחו"ת, ברכות וכן עניינים אישיים. היו מקרים רבים בהם זכה להיות צינור שדרכו העביר הרבי הוראות שונות.

כשהרב הרצל מספר זאת, הוא מחייך

“הפצת המעינות חוצה בכל מקום שידו מגעת”

הרב הרצל מקיים את הוראת הרבי וחוזר שיחות קודש בכל הזדמנות, בפני כל סוגי החסידים והחסידות

השמח בחלקו

הדירות בבתי אונגריין, מקום מגוריו של הרב הרצל, הן קטנות וצפופות. בדירה קטנה בת חדר וחצי גידל שמונה ילדים. “הקב”ה סייע בעדינו והסתדרנו”, אומר הרב הרצל, “העיקר שכולם גדלו, התחתנו והקימו משפחות חסידיות לתפארת. מהם מוכרים לרבים מחסידי חב”ד: הבן הבכור הוא הרב ישעיהו הרצל, רבה של נצרת עילית, ואילו הבן הצעיר ביותר הוא הרב אלימלך הרצל, מנהל רשת מועדונים לנוער של חב”ד בקרית מלאכי, שמעניקה מנת יהדות לאלפי ילדים מדי שבוע. שאר הבנים והצאצאים חסידים, למדנים ועוסקים בצרכי ציבור.
נחת חסידים...

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubovitch;
770 Eastern Parkway
Brooklyn 13, N. Y.
NYcediff: 39210

מחנה מענדל שניאורסאהן

ליובאוויטש

770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין, נ. י.

ביה, ד” טבה תשי”ב
ברוקלין

האברך ש”י

שלום וברכה!

מאשרים קבלת מכתבו מנר החמישי, בו כותב אודות ההחלטה הנחת הפילין.

ויהי רצון שג”ה בשעת טובה ומוצלחה, וגם מהאים לפנימיות הענינים כפסק דין חשו”ע, (שו”ע אורח חיים לרבנו הזקן סי’ כ”ה סעיף יא’).

במ”ש אודות הלבושים ביום הבר מצוה שלו, - מובן וגם פשוט שעל איש הישראלי לשסוע בקול הורים וסורים, וכמ”ש כבר את אביך. ולכן ישאף דעה אביו ש”י וכן יעשה.

בברכה לחלמוד תורה ביראת שמים

בשם כ”ק אדמו”ר שליט”א
מזכ”ר

הלבושים ביום הבר-מצווה. מכתב לבנו של הרב פנחס לייבוש הרצל

תלמידים יש בישיבה שלו ועוד. ביחידות אחרת הרבי שאל אותי על ספר מסוים שיצא בירושלים; לאחר שאמרתי את דעתי בענין, הגיב הרבי ואמר כי הוא אין דעתו נוחה מהספר.”

עמים מספר זכה הרב הרצל לעמוד פנים בפנים מול רוח הקודש של הרבי. המקרה הבא היה מהם:

“במשפחתי נהוג לחבוש שטריימל מהחתונה, אולם אחד מבניי התעקש ללכת

וכאן הביא הרבי את השאלה הידועה – כתוב מבטלין תלמוד תורה מפני קריאת המגילה, והרי גם קריאת המגילה הוא לימוד תורה? אלא מוסבר שכיוון שקריאת המגילה הוא ללא צורך בעיון, על כן אינו נחשב ללימוד תורה כדבעי. לכן – סיים הרבי – אם כואב לך הראש, עליך לעשות עסק מהתורה וללמוד זווקא בעיון.

“פעם אחרת נכנסתי ליחידות. לפניי יצא אדמו”ר מסוים מירושלים והרבי החל לחקור אותי לגבי החסידות של אותו אדמו”ר, כמה

ועוד יום ואין לי את הזמן ללמוד. “כשנכנסתי ליחידות, שטחתי את אשר על ליבי. הרבי הציע לי ללמוד ליגירסא. אמרתי לרבי שמחמת הריצות במשך כל שעות היום, אני מגיע הביתה עם כאב ראש וגם ליגירסא קשה לי ללמוד. אם כן – אמר הרבי בהטעמה מיוחדת – תלמד בעיון (“אויב אזוי? לערן בעיון!”), כיון שנאמר “החש בראשו יעסוק בתורה”. וכאן הוסיף הרבי ואמר: דיברנו כבר כמה פעמים בהתוועדויות אודות הטורי זהב שמתעב על הלשון “לעסוק בדברי תורה”.

ירושלים של פעם. הגה"ח משה לייב שפירא מוסר שיעור בישיבת "תורת אמת" בירושלים

עם שטריימל כבר מיום הבר מצווה שלו, כפי שנוהגים בכמה מהחסידיות בירושלים. חששתי כי הנער הצעיר מבקש כעת שטריימל כיון שהוא נלהב מהבר-מצווה, אבל לאחר זמן אולי יתחרט, ושטריימל הרי עולה סכום לא מבוטל. לאחר דין ודברים ממושך שכנעתי את בני לכתוב לרבי ולשאול את דעתו. אני כמובן שלא כתבתי לרבי כלום על הענין. זכינו לקבל מכתב תשובה (טבת תשי"כ) בו כתב הרבי: "במה שכתב אודות הלוושים ביום הבר מצווה שלו, מובן וגם פשוט שעל איש הישראלי לשמוע בקול הורים ומורים, וכמו שכתוב כבוד את אביך, ולכן ישאל דעת אביו שיי וכן יעשה".

"הבן התרגש לקבל תשובה כה נבואית מהרבי, והסכים לדעתי שלא לקנות שטריימל לכבוד הבר מצווה..."

מקרה נוסף של רוח הקודש היה לו. כמו כל חסיד מקפיד הרב הרצל מאוד לשמור על קביעות יומית בלימוד החתי"ת, אלא שבתקופה מסוימת, בגלל אילוצים שונים, ההתמדה והשמירה לא היו כדבעי. באותם ימים קיבל מכתב מהרבי ובו הוא כותב: "תקותי, אף שאינו מזכיר על דבר זה, שנוסף על כל הלימודים שומר גם כן את שלושת השיעורים הידועים בחומש תהילים ותניא, ואל יהיה הדבר קל בעיניך, ובפרט שהונהגו עי"י כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע נשיא ישראל" — — —

"אני שידעתי את הסיבה למענה שכזה, לא ידעתי את נפשי מרוב התרגשות לנוכח גילוי רוח הקודש של הרבי".

במכתביו של הרבי, ראה הרב הרצל קודש קודשים. כל מילה היתה יקרה. על כן, כשפעם כתב לו הרבי "בטח השתתף (וישתתף ביתר שאת) במבצע תפילין", הוא לקח את זה על עצמו כמשימה קדושה. מאז החל להשתתף בקביעות במשך עשרות שנים בצוות מניחי

ממכתבי הרבי לרב הרצל

במכתב מכ"ד מרחשוון תשי"ח כותב לו הרבי מה"מ: "בודאי מכינים תכנית מתאימה ומפורטת בכל הדרוש לניצול ימי חודש כסלו הבע"ל וגם בזה הפצת המעיינות חוצה נקודה הפנימית, שהרי י"ט כסלו ר"ה בלימוד החסידות ודרכי החסידים. ומובן שמחובתו גם מזכותו למסור הנ"ל לכל אלו השייכים לעבודה פנימית זו הפצת המעיינות".

ובאותה שנה בחודש אייר כותב לו הרבי מכתב תשובה על דו"ח שכתב ובהמשך המכתב מתייחס למסרים עליו להעביר לראשי ישיבת תורת אמת:

"מאשרים קבלת מכתבו מטי"ז אייר בו כותב ראשי פרקים מההתוועדות בחדשים שעברו, ויהי רצון שכל אחד ואחד יוסיף בפעולות הטובות בהפצת היהדות בכלל ומעיינות החסידות בייחוד. . . ובנדון דכמה מאנ"ש בטח כבר נוכחו לדעת. . . וכשיתבוננו בזריזות שאר המצות על פי המבואר באגה"ק סי' כא ואחרי זה איך שצריך להיות העדפה וכו', ככל הלשונות האמורות, בלי ספק אשר תהיה פעולתם ועניינים בישיבת תורת אמת בתוספת כו' וכו' כמה פעמים ככה ומבואר בכמה מקומות — שכיון שנצטוונו על זה, בודאי שניתנה האפשרות והכוחות על זה. ואין הדבר תלוי אלא ברצונם בהוצאה מהכוח אל הפועל, ויהי רצון שישפיעו גם על חבריהם בעבודה קדושה האמורה, שגם הם יתבוננו אליבא דנפשיה ובמילא יתפתח ויתגדל המוסד הק' הן בכמות והן באיכות בהצלחה מופלגה".

בבבכה זכות התעסקותו בסידורי מלווה מלכה - סעודת דוד מלכה שיהא יעמוד לו ולכב"ב שיהיו להוספה בברכות הסי' הקהמאצור להם כגו"ת כטוב הנראה והנגלה

זכות ההתעסקות בסידור מלווה מלכה

מאשר הנ"ל קבלה מכתבו מרי"ח ניסן, והשי"ת יצליחו לבשר טוב חכה"י, ונ"מ א"ל הכחלה דע"ז ולקראת ימי החג תבאים עלינו ועל כל ישראל לטובת הנני בזה להחביק ברכתי להג כשר וססח, ולקיום היעוד חסונה, כיפי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות, בגאולתנו האמיתית והשלמה, ביסיון וביסיון על ירי מסיח צדקנו. בברכת החג

נ"מ: בוח נחקהל מכתבי מענה על מכתבו בשם כל האברכים - ופרסם את חוכנו ביניהם, ולסלא שאן מזכיר דבר עדין, ובודאי ימלא בהזדמנות הבאה.

"מענה על מכתבו בשם כל האברכים"

על כתיבת דוחו"ת אלו לבד ממענות לגבי הנכתב בהם, קיבל הרב הרצל ברכה מיוחדת מהרבי במכתב מגי' מנחם אב תשי"ח: "ויהי רצון שיבוא כל הנ"ל בפועל. וזכות התעסקותו בכל הנ"ל תעמוד לו ולכל ב"ב שיי מנפש ועד בשר".

העלצל-ירושח"ו
RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn 13, N. Y
HYacinth 3-0250

מנחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש
770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין, נ. י.

הרה"ח אי"א נוי"מ זכו' עומק בצ"צ
סוה' פנתם ליביש שי'

ביה, י"א סיון חש"י
ברוקלין

שלום וברכה

נעם לי לקבל מכתבו מערב זמן פ"ח, בו כותב ר"פ
מהפעולות בהפצה המעיינות והפצה היהדות בכלל, ויה"ר שיקויים בזה
מעלין בקודש בכל אותן הפעולות שכותב אודותן-כהנה וכהנה, וכפי
שכתבתי זה כ"פ, שכל הצלחה לרואים מוכרה שחביא להוטפת מרץ בפעולות
כ"ן שגם זה בראי נכלל בבחינה ומסרה ההצלחה, ויבסח-נותן התורה
והפצה לקיים הפסוק, מאן דמיף מוסיפין לז' וביהוד במדתו של
הקב"ה שהיא מדה כנגד מדה אלא שכ"פ ככה ברוב נהה חסידותי שכל
יו"ח שי"א, ופסוק שבו גם בל"ו דור של י"א ולוי שניאר זלמן
שלי"א אודותם מוזכר במכתבו זה.

בברכה לבסו"ט בכל האסור
סיון בריאות הנכונה

"מעלין בקודש בכל אותן הפעולות שכותב אודותן"

הרבי דווקא – "הרבי כתב לי פעם: "וירבה
בפעולות בהפצת המעיינות חוצה בכל מקום
שיזו מגעת". איזה הפצת המעיינות יש
בדורנו יותר מתורתו של הרבי..."

את ההתוועדות המתקיימת מידי שבת
בבית כנסת חב"ד במאה שערים, הוא מקפיד
לפתוח עם שיחה של הרבי. בשנים האחרונות
הוא מוסר שיעור בדבר מלכותי השבועי מידי
ליל שבת. בכל שיעורי התורה שהוא מוסר או
באירועים בהם הוא משתתף, הוא חוזר על
שיחה של הרבי, ומבאר את הדברים בטוב
טעם.

"לא מכבר השתתפתי בסעודת שבע
ברכות של אחד מחשובי חסידי סקולען בה
נכחו מאות חסידים. ראיתי מחובתי לחזור על
שיחה של הרבי בפני קהל כה גדול וביקשתי
מבעל הסעודה שייתן את רשותו לומר מדבריו
של הרבי מליובאוויטש, והוא נענה ברצון.
כמו תמיד חזרתי על געוואלדייקע שיחה,
והדגשתי כי דברים אלו אומר הרבי. בסוף
דבריי ניגשו אלי רבים והודו לי. זהו הכוח
העצום הטמון בתורתו של הרבי..."

**"עמד לידי בשעת מעשה
הפארטיזן ר' זושא ווילמובסקי ולא
הבין מה אמר הרבי. הוא פנה אלי
אחר כך ושאל: מה אמר לך הרבי?
מה זה מוסררה? הסברתי לו שיש
שכונה בירושלים בשם זה ואני
מוסר שם שיעור תורה בכל יום. ר'
זושא התרגש מאוד. מבין כל אלפי
העוברים בחלוקה זוכר הרבי איזה
שהוא שיעור תורה נידח, ומוצא
לנכון למסור בקבוק משקה עבור
משתתפי השיעור ותוך כדי
שמכריז את שם השכונה!**

שליחות של הרבי" – הוא מגלה את הסיבה
ליקאד' המיוחד שלו לחזור על שיחות של

התפילין ליד הכותל המערבי. במשך שעות
ארוכות היה עומד ליד דוכן התפילין בכניסה
לרחבת התפילה, מזכה את המתפללים
בהנחת תפילין, ומעורר אותם להתחזק
בשמירת תורה ומצוות.

מכריו של הרב הרצל ידעו לספר על
חיבתו הגדולה לתורת הרבי
והתמדתו העצומה בהם. אם תקלע
לביתו לבטח תמצא אותו יושב רכון על לקוטי
שיחות או אחד מכרכי ההתוועדיות והוגה
בהם בעמקות ובחיות רבה.

דבר מפליא כשלעצמו הוא להיכנס לבית
בשכונת מאה שערים ושם גופא ב"אונגערישע
הייזער" [=בתי אונגריין] ולמצוא בו את כל
ספריו של הרבי, כולל אלו האחרונים שיצאו
לאור זה עתה ממכבש הדפוס!

לא פלא, אפוא, לשמוע אותו מתבטא:
"השיחות של הרבי הם החיים שלי".

רבים יודעים כי בכל אירוע בו נמצא הרב
הרצל, הוא מתכבד לשאת דברים, ואז תמיד
יחזור על שיחה של הרבי מה"מ. "זוהי בעצם

לרגל היום הבהיר י' שבט, יום עלותו של הרבי על כס הנשיאות, הננו מביאים ב"ן סיפורים אודות יחסו המופלא של הרבי לעם ישראל בכלל ולעדת החסידים בפרט, כהתנהג אב עם בנו האהוב ● לקט של סיפורים, מענות, יחידויות, הוראות והדרכות שיצאו מפי קודשו ● הסיפורים מלוקטים מתשורות שפורסמו בזמן האחרון, ועל אחריות המלקטים בלבד

אצלי שהיה נוכח בהתוועדות, ובאם לא ישאל מהנוכחים". הרבי הקיף את המילים "עוונותיו הרבים" וכתב: "אינם במציאות" (משנת תשמ"ז מפי צ.צ שהיה נוכח ב-770 ושמע כשיצא המענה ההוא).

שמחה כפולה

אחד השלוחים רצה לארגן פעם התוועדות גדולה לקראת יו"ד שבט. הוא כתב על כך לרבי וביקש את ברכתו. הרבי הקיף את המילים "י' שבט" והוסיף: "י"א שבט" [= כלומר התוועדות שייכת לשני הימים, י' ו-י"א שבט].

לחלום על הרבי

יהודי אחד חלם כמה פעמים כי הוא רואה את הרבי הריי"צ. היה זה לאחר ההסתלקות. הלה היה מוטרד והוא שאל את

המקום הנכון

כשחזרו חלק מהעוסקים בהדפסת ספר התניא ברוסיה והודיעו לרבי כי הדפיסו את ספר התניא באותו חדר בו היתה הרבנית חי מושקא ע"ה בשעה שאסרו את אביה הרבי הריי"צ, ואז אמרה לרבי שיתרחק מהבית כי באו אורחים בלתי קרואים. שאל אותם הרבי: "האם ישנם שני חלונות בחדר?" וכשנענו בחיוב, שאל האם הם לכיוון הרחוב? וכששוב השיבו בחיוב, אישר שזהו החדר בו שהתה הרבנית.

לא עוונות ולא מקצתיה

אברך מסוים רצה פעם לפתוח בית חב"ד באה"ק. הוא כתב על כך לרבי כמה פעמים, אך לא קיבל כל תשובה. כעבור זמן מה שוב כתב על כך לרבי, וגם הפעם לא קיבל תשובה. בפעם השלישית שאל אולי הרבי לא ענה לו כי "עוונותיו הרבים גרמו לו". על כך הגיב הרבי בתשובתו: "היה פשוט

תהילים לאחר התפילה, כפי התקנה, או שהוא יכול לאמרם בפעם אחרת? על כך השיב הרבי: "ידוע שיש כאלו שאינם יכולים להאריך בקביעות שלהם בלימוד התורה מיד לאחר התפילה, ואזי מובא בשו"ע (או"ח, סקני"ה, ב) כי ילמדו לכל הפחות הלכה אחת או פסוק אחד לאחר התפילה, ויותר מאוחר ישלימו את לימודם. מכך אפשר להסיק גם לגבי אמירת תהילים – יאמר לאחר התפילה פרק אחד ואת השאר ישלים בהמשך".

מוסיף מחול על הקודש

פעם במוצאי חג, נכנס יהודי ליחידות לאחר שכבר החליף את בגדיו לבגדי חול; העיר לו על כך הרבי שאדמו"ר הרי"צ הקפיד ללבוש בגדי שבת בכל מוצאי שבת.

המנהג אצל חסידים

פעם עמד החסיד ר' פינייע אלטהויז ז"ל לנסוע, והמתין לקבל ברכת פרידה מהרבי. כשהרבי יצא לאמר לו שום דבר. העז ר' פינייע ואמר לרבי: "אני נוסע כבר!". הגיב

חסידות ולהתפלל ב'עבודה' לפני ההתוועדות (של הרבי)?" השיבו הרבי: "אין לנהוג כך, כיוון שאמירת תהילים בשבת מברכים החדש' צריכה להיות **בציבור**".

הזמן דוחק

ביום ז' בשבט תש"י, שלושה ימים לפני ההסתלקות של הרבי הרי"צ, התקיימה חתונתו של הרב יהודה לייב דובאוו. לאחר החופה ביקש הרב יצחק דובאוו מהרבי שישאר לסעודה. השיב הרבי: "הזמן דוחק וצריך ללמוד עם הרבי מו"ח..." (מפי בעל המעשה י.ל. דובאוו)

סדר באמירת תהלים

בשנת תש"ל נכנס אחד התי' ליחידות. הלה שאל את הרבי, כיוון שהוא מאריך בתפילה וכתוצאה מכך הוא מאחר להגיע לסדר נגלה בבוקר, האם עליו להקפיד לומר

הרבי האם יש בזה כוונה מיוחדת? השיב הרבי וענה: "תלוי אם הולכים לישון עם קריאת שמע שעל המיטה או עם "כרס מלאה"... סיפור זה מובא בגירסה נוספת: אחד שאל את הרבי מה יעשה כדי שיוכל לחלום על כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ. השיב הרבי: "תלוי אם הולכים לישון מתוך כרס מלאה או מתוך ק"ש שעל המיטה..."

חברותא

בשנת תשל"ה נכנס אחד התמימים ליחידות, והלה התאונן כי אין לו חברותא ומשום כך אין הוא לומד כדבעי. השיבו הרבי: "ינו, גם אני למדתי בלי חברותא..."

אמירת תהלים בציבור

א' התמימים שאל פעם את הרבי ביחידות האם הוא יכול לומר את התהילים בשבת מברכים בהשכמה כדי שיספיק ללמוד

"רבי לחוד והכנסת אורחים לחוד"

החסיד הרב בן ציון שמטוב ז"ל נכנס פעם לביתו של הרבי כדי לבקר את הרבנית. לפתע נכנס הרבי לביתו. הרב שמטוב רצה לקום ממקומו וללכת, אלא שהרבי הורה לו לשבת ושאלו מה ירצה לשתות. הלה התבלבל ולא הרגיש נח. לבסוף השיב כי לדידו אין כל הבדל בין המשקאות.

השיב הרבי בפליאה "מה זה אין אין הבדל? הרי יש כמה סוגי משקאות ויש הפרש גדול ביניהם!" לבסוף נקב הרב שמטוב בשם של אחד המשקאות. שוב שאלו הרבי: בכוס גדולה או קטנה? וכך המשיך הרבי להפציר בו עד שהסכים בעל כורחו לקבל כוס שתיה מידיו של הרבי.

הגיב הרבי ואמר בסבר פנים: "רבי לחוד, והכנסת אורחים לחוד".

הרבי ואמר: "אני יודע, אבל אצל חסידים געזעגנט מען זיך ניט [= לא נפרדים]".

כבן המדבר לפני אביו

תלמיד אחד נכנס פעם ליחידות והרגיש נבוך מאד. הוא שאל את הרבי איך עליו לדבר בפני הרבי, כיון שאין הוא יודע. השיב הרבי "כבן המדבר לפני אביו..."

די מחסורו

בשנת תשכ"ד כתבה אשה לרבי על מצוקתה הכספית, ועל כך שהיא חיה בצמצום גדול. היא הביאה דוגמא לדבריה על כך ששכינותיה נוסעות לפוש בהרים בעוד שהיא נשארה בעיר. כעבור זמן לא רב קיבלה האשה סכום כסף מספיק על מנת שגם היא תוכל לנסוע להרים.

"איטליה כבר שלנו"

בשמחת תורה תשל"א, כאשר הרבי מינה 70 ראשי מדינות, לא נמצא מישהו מאיטליה שיכל היה לייצג את המדינה הזאת. לבסוף קם יהודי אחד שהיתה לו שייכות מסוימת לאיטליה, והציג את עצמו.

הגיב הרבי ואמר: "איטליה כבר שלנו!"

גמילות חסד

ידוע היה שהרבי פיזר סכומי כסף אדירים לצדקה באופן של "מתן בסתר", שגם המקבלים לא ידעו מיהו הנותן.

בשנת תשד"מ, היה יהודי שהיה חולה זמן רב. בהזדמנות מסוימת התעניין הרבי באמצעות אחד מבני המשפחה, אם המשפחה צריכה עזרה כספית. הרבי הוסיף כי יש מוכן אצלו בשבילים כסף ככל שיצטרכו...

ידוע עוד שהיו יהודים יוצאי רוסיה, שהיו עניים גדולים, וכל חודש קיבלו מהרבי המחאה בנקאית עד שישתדרו במציאת מקום עבודה נאות...

שלום בית

פעמים רבות העיר הרבי לחסידים לפני בואם אליו, כי עליהם לקבל הסכמה מפורשת מנשיהם ושלא יבואו ללא רשותן.

היו פעמים שהרבי הורה להם ביחידות קודם חזרתם לארץ, שיביאו עמהם מתנה עבור האשה...

פעם אחת נכנס ליחידות להרב גליק ("השליח הנודד") ואמר לו הרבי בין השאר כי הוא צריך לתת תודה לאשתו על כך שהיא מסכימה לנסיעות התכופות שלו במסגרת פעילויותיו באירופה.

המנוחה של הרבי

הרבנית חנה סיפרה פעם, שכשהרבי מבקר אצלה, הוא היה יושב אצלה במנוחת הנפש והיה ניכר שזה מנוחה בשבילו.

הביזנס של הרבי

פעם אחת, כשהרבי קם ממקומו על מנת לחזור לחדרו הקי לקראת קבלת אנשים ליחידות, אמר לאמו הרבנית חנה: "אני צריך לחזור עתה לביזנעס (שלי)..."

קול ילד בוכה

בתחילת הנשיאות, הלך פעם הרבי מביתו ל-770. בדרך ראה ילד קט שוכב בעגלה ובוכה, כאשר האמא עומדת בסמוך אך היא טרודה בשיחה עם חברתה. ניגש הרבי לעגלה ונענע בידו העגלה כדי שהילד יירגע.

פעם אחרת, בשנת תשכ"א, הלך ברחוב ילד בוכה שחיפש את אביו. לפתע ראה את הרבי הולך ברחוב וכנראה חשב שזהו אביו. ניגש אליו הילד ואחז בידו הקי. הרבי אף הוא נתן לו את ידו והלך עמו דקות אחדות עד שהאב מצא את בנו...

והרבי ביטל את דבריו במחי יד באומרו: "אה, גאָרנישט!" [= זה כלום]. החסיד לא הרפה, ושאל שוב את הרבי האם אין צורך ללכת להיבדק אצל רופא נוסף. הרבי השיב: "ינו, גייט לויט דרך הטבע" [= לך על פי דרך טבע].

הלה אכן הלך לרופא נוסף שבדק את האשה ואמר כי אכן הפלא ופלא, אך אין שום זכר למחלתה.

אותו חסיד הגיע לאחר מכן לחדר המזכירות וסיפר את הדברים, והוסיף: "איזה שטות שלא האמנתי לדברי הרבי מלכתחילה, הייתי יכול לחסוך \$550 דמי הבדיקה..."

נעשה ונשמע

יהודי אחד שהיה צריך לעבור ניתוח בכליות, בא אל הרבי וביקש את ברכתו הקי. הוא אמר זאת בצורה כמעט מפורשת שאינו רוצה עצה, אלא רק בא להודיע על הניתוח ועל כן הוא מבקש ברכה שהניתוח יעבור בהצלחה.

במקום, ניסה להצטדק וללמד זכות על הבחורים. הרבי הגיב: "נו, באם כבר ישנים פה, שידאגו להם לנעגעל וואַסער ולשמיכות..."

מצווה ועושה

לפני שנים רבות היתה תקופה שהמצב בארץ הקודש היה מסוכן ומתוח. באותה תקופה נכנס לרבי הרב פירון – שהיה אז הרב הראשי לצה"ל – ואמר לו כי כיון שהמצב מסוכן, עליו לקבוע מזוזות בכל דלתות הצבא. בעקבות זאת הרבי אף שילם סכום עצום עבור קניית המזוזות!

אני מאמין באמונה שלימה

פעם נכנס אחד החסידים לרבי וביקש ברכה לרעייתו שהיתה מאוד חולה – ל"ע. הוא סיפר לרבי את כל השתלשלות העניינים

תמים עד הסוף

סיפר אחד החסידים:

"מועד חתונתי נקבע לזמן מסוים. באחד הימים נתבקשתי על ידי הנהלת הישיבה במוריסטון שאכנס לתפקיד משפיע בישיבה עוד בהיותי בחור, כדי שאוכל להשפיע על הצעירים. אני סירבתי לבקשתם כיון שלא רציתי לעזוב את תומכי תמימים.

"כתבתי על כך לרבי, והוספתי את נימוקי, כי איני רוצה לצאת מתומכי תמימים. השיב הרבי 'בוה אינו יוצא מתומכי תמימים'."

אב מרחם על בנים

פעם בליל שבת קודש, לאחר הסעודה, נמנמו כמה בחורים בזאל הקטן. כשהרבי הלך לביתו ראה והביט רגע קצר בתוך הזאל הקטן וראה אותם. החסיד ר' שמואל לויטין שנכח

כל הברכות שמברכים אחד את השני שיקוימו, והשי"ת יתן עם הוספה].

הסתכלות שונה

אחד החסידים שהרבי רצה לשלוח אותו לשליחות, כתב לרבי שמכיוון שהוא חולה וחלש ואין לו כוח לצאת לעבודת השליחות, על כן הוא מבקש מהרבי שישחרר אותו מהשליחות.

בתשובה ששלח לו הרבי השיב: אני חשבת שתכתוב להיפך; שמכיוון שאני צריך למלא את השליחות שלי, אך אני חלש, לכן אני מבקש ברכה שיהיו לי הכוחות למלא את השליחות על הצד היותר טוב.

על התמימים איז מען שטענדיק מעורר רחמים

אחד מתלמידי התמימים נכנס ליחידות וביקש מהרבי שיעורר עליו רחמים שיהיה לו חיות בלימוד, וזאת כיוון שהוא מרגיש שאין לו חיות. ענה לו הרבי: "על תלמידי תומכי תמימים איז מען שטענדיק [= תמיד] מעורר רחמים, מען דארף מער ניט ווי מאַכען כלים מקבל זיין" [= צריך רק לעשות כלים].

בשליחות העיקר שברוחניות טוב

אחד החסידים שהיה ביחידות שוחח עם הרבי אודות מקום שליחות. בין השאר אמר הלה לרבי, כי ברוחניות מסתמא יהיה לו טוב שם, אבל בגשמיות כאן טוב יותר. ענה הרבי: "בדבר שתלוי למלא תכלית ירידת הנשמה למטה, אין מביטים על הגשמיות".

יש להספיק וללמוד עוד

ביום י"ג ניסן תשי"ב, נתן הרבי מכתב להרב י.כ. על מנת שיתקתק אותו. אותו יום היה הרבי טרוד בענייניו, ובאמצע יצא מחדרו הקי. כשנכנס הרבי בחזרה, קם החסיד הזה לכבודו של הרבי. אמר לו הרבי: "בעסער זיך און ענדיק שנעלער" [= טוב יותר שתשב ותמהר לגמור].

על השולחן היה מונח ספר שממנו היה צריך להעתיק. בחדר עמד גם כן הילד ש.ג.ח.

ענין שלי, אנני רוצה שתלך על מבצעים].

ללמוד בעיון

אחד שנכנס ליחידות סיפר כי הרבי אמר לו שהעניין של ישלושה ימים בלי תורה, זה גם אם אדם למד, אך לא למד בעיון...

הכל צריכים לכתוב לרבי

אורח שבא בשנת תשכ"א סיפר כי אמר לרבי ביחידות שאנשים אינם כותבים את הדברים הלא טובים. על כך ענה הרבי: "שטותים שטותים, מידארף אלץ שרייבן" [= שטות, שטות, צריך לכתוב הכל].

הוראות ביחידות

א' מתלמידי התמימים ששהה ביחידות אצל הרבי, סיפר כי זכה לקבל מהרבי כמה הוראות:

- על הסיודור להיות פתוח לפניו בשעת התפילה, אפילו בשעה שהעיניים סגורות כמו בישמע ישראל, כיון שזה תועלת להינצל ממחשבות זרות.
- על שאלתו מה צריכים לקחת מהתוועדות של הרבי – השיב הרבי כי יש לקחת רק דבר אחד מכל מה שדובר במשך השעות, אבל שיהא דבר שנוגע לו.
- ללמוד כל יום לפני התפילה לכל הפחות חמש או עשר דקות חסידות, אפילו ביום שאין לו פנאי.
- לתת בכל יום צדקה ולא לדקדק לאיזה צדקה. ואם לא יהיה במקום קופת צדקה, יש להניח את המטבע בצד עד שיבוא למקום בו יש קופת צדקה.

כל המברך מתברך

ביום הבהיר י"א ניסן תשי"ט, נכנסו שניים מזקני אנ"ש ליחידות וביקשו מהרבי שיברך אותם לכבוד יום הולדת. הרבי חיך ואמר:

"אלע ברכות וואָס בענטשען זיך איינע דעם אַנדערען זאָל מקויים ווערען, און דער אויבערשטער זאָל געבען מיט אַ הוספה" [=

הרבי שמע את דבריו ונתן לו ברכה עם תנאי: "תסכים לניתוח רק אם הרופא יעשה בדיקה נוספת לפני הניתוח". למרות שבדרך כלל נהוג לעשות את הבדיקה הנוספת מספר ימים לפני הניתוח, נעתר הרופא להפצרות החולה ושעה קלה לפני הניתוח בדקו שוב. הבדיקה העלתה כי המחלה נעלמה כלא היתה!...

סדר השתלשלות

פעם התבטא הרבי ואמר, כי אם מישהו היה רגיל ללמוד 18 שעות ביממה, ומבקשים ממנו ללמוד דקה פחות – הרי זה יפעל שפלוגי שהיה כמעט בניחוק מוחלט מיהדות, יתנתק לגמרי. והמסר מובן.

המתפלל בעד חבריו

פעם מסר הרבי חבילה של תשובות עבור אנשים דקות ספורות לפני שירד לתפילת מנחה. לאחר התפילה, כשנכנס לחדרו, ביקש הרבי שיחזירו את חבילת התשובות, כיון שברצונו להוסיף דבר-מה באחד המכתבים.

אזלא לקרתא (ולא) הלך בנימוסא

היה פעם יהודי אחד שהתקרב לליובאוויטש, ומדי פעם היה נכנס ליחידות. באחד הפעמים חשב לעצמו קודם הכניסה ליחידות, שכיון שהוא נמצא במקום מסוים, עליו לנהוג כפי מנהגי המקום, ומשום כך הוא לא ידבר ביחידות ואף לא יושיט יד לרבי.

רגע קצר קודם שנכנס לגן עדן העליון, שוב הרהר בדבר וחשב לעצמו 'הרי אין בי את המעלות שיש בחסידים, אם כן, מדוע אני 'מאמץ את 'החסרונות', ובכך לא אוכל לדבר עם הרבי?'

לפועל היה, שכשנכנס ליחידות הושיט לו הרבי את ידו ל"שלום עליכם"...

מבצעים איז מיינע אַ זאָך!

א' מאנ"ש שעסק במבצעים בלהט רב, אלא שהיה בו חיסרון בעניינים של אהבת ישראל. כשנכנס ליחידות אמר לו הרבי: "מבצעים איז מיינע אַ זאָך, איך וויל נישט אַז דו זאָלסט גיין אויף מבצעים!" [= מבצעים זה

שהיה אז כבן 7-8. שאלו הרבי למה אינו לומד. הילד השיב כי בימים אלה [שלפני חג הפסח] אין לימודים בישיבה. הרבי לא קיבל את התשובה, ושאלו שוב והילד לא הבין מה כוונתו של הרבי. נטל אפוא הרבי את הספר שהיה על השולחן ופתחו בדף האחרון ואמר לו: "אתה רואה כמה ספרים יש בחדר הזה? ואתה יודע שיש עוד ספרים רבים?", וסיים: "ווען וועסטו דאָס אַלעס קלאָר ווערען?" [= מתי תהיה בקי בכל זה].

מעלתה של "תומכי תמימים"

אחד שהתקרב לליובאוויטש שאל פעם את הרבי לגבי אפשרות מקום לימודי בנו בישיבה. היו לפניו שתי ברירות: או לשלוח אותו לתומכי תמימים, אך בגלל סיבות שונות הוא ילמד שם תקופה קצרה בלבד, או לשלוח אותו ללמוד בישיבה לא חב"דית לתקופה ארוכה.

השיב לו הרבי שישלח את בנו ללמוד בתומכי תמימים גם אם זה יהיה ליום אחד בלבד.

בפועל העניינים הסתדרו, והתלמיד נשאר ללמוד בתומכי תמימים כמה שנים רצופות...

מה שעושים לפני השינה...

פעם צויה הרבי לאחד החסידים לקרב פלוני שהיה נכנס ויוצא אצל הרבי.

באחד הימים סיפר החסיד לרבי כי הוא מוטרד מהמושפע הזה, כיוון שאומר לפעמים דברים שהם בגדר כפירה. אמר לו הרבי: "אני מכיר אותך, הוא סתם מדבר, ומסתמא הוא קורא עיתון קודם השינה, וכשקוראים עיתון קודם השינה, אז למחרת מדברים דיבורים שכאלה..."

חזרת דא"ח ברבים - טובה בגשמיות

פעם סיפר אי' לאד"ש שחזר דא"ח ברבים והוא מכיר כי מכך באה לו טובה גדולה בגשמיות.

ענה לו הרבי: "הלוואי שהיו כולם מכירים את זה, שחזרת דא"ח זה פשוט טובה גם בגשמיות".

כשאותו רב חזר לארץ, נודע לו כי הצד השני ביטל את השידוך. כעת הבין מה עלה בגורלו של בקבוק המשקה...

יודע מחשבות

סיפר אחד החסידים:

פעם נכנסתי ליחידות במוצאי שמחת תורה תשל"ה. כשנכנסתי נתתי לרבי את הפתק. הרבי שאל אותי: "דו האָסט געהערט לעצטענס עפעס פון... [= האם שמעת משהו מ...]. ואכן, שבוע קודם לכן שוחחתי עם אותו אדם על הנושא של מיהו יהודי, והוא התבטא נגד עמדתו של הרבי בעניין. השבתי לרבי שאכן דיברתי עם האיש הזה וחזרתי על דבריו.

הרבי אמר לי: "עמעצער האָט אויף מיר גערעט אַ לשון הרע (אָ מוציא שם רע), אין שיחות רעט מען נישט וועגען מענטשען נאָר וועגען שיטות" [= מישוהו דיבר עלי לשון הרע, מוציא שם רע, בשיחות לא מדברים אודות אישים, אלא על שיטות]. כששמעתי זאת חשבתי אולי לומר זאת לאותו אדם ובכך אוכל לקרב אותו מעט לרבי. עודי עומד וחושב, המשיך לפתע הרבי לומר: "ס'איז נישט קיין עניין צו זאָגן אַז איך ווייס..." [= אין עניין לומר לו שאני יודע...]. חשבתי לעצמי שאולי כדאי שאומר להרב פ. ו. כדי שהוא יאמר את הדברים לאותו אדם, אלא שהרבי קרא את מחשבתי והמשיך: "און ס'איז ניט קיין עניין צו זאָגן אַ צווייטן צו אים זאָגן אַז איך ווייס" [= אין עניין לומר זאת ליהודי שני כדי שיאמר לו שאני יודע...].

בהמשך התבטא הרבי ואמר "מיהו יהודי איז איין מצוה, אָבער ס'איז דאָ נאָך 612 מצוות!" [= מיהו יהודי זו מצווה אחת, אבל יש עוד 612 מצוות...].

החיילים במקום ששם נמצאים כל כלי המשחית, והנה לפתע בא אדם מבחוץ ושואל מה זה? ואתה עונה לו: זה כלי משחית שיכול להרוג 50,000 אנשים, והכלי זה בכוחו להרוג 5,000 אנשים וכן הלאה, לפתע מתחיל האיש לצעוק 'האם אני נמצא בין רוצחים?' ואתה מסביר לו שהעובדה שהוא חי בירושלים בביטחון גמור יחד עם האשה והילד שלו, זה רק בגלל החיילים והנשק שלהם, שבכך הם מגינים על העם; ואזי מתמלא האיש בשמחה ואומר: אם כן, אתם באמת אנשים טובים.

סיים הרבי את משלו ואמר: "רגע קודם הלה חשב שכולם רוצחים ורגע קצר לאחר מכן הוא חושב שהם אנשים טובים – ההבדל הוא רק בגלל חסרון ידיעה; אם כן, גם אתה נמצא בחסרון הידיעה, ואם תלמד עוד, אז

הפוך על הפוך

בי"ט כסלו תשל"ו נכנס ליחידות אחד התמימים שלמד בתומכי תמימים בצרפת יחד עם אביו. האב ביקש מהרבי להשפיע על בנו שילך ללמוד בקולג' ולא בישיבה. האב נימק את דבריו באומרו כי כיוון שהוא אינו דתי ולכן אין לו השפעה על בנו, לכן הוא מבקש שהרבי יפעל זאת על בנו.

השיב לו הרבי כי כדאי שהאב יכתוב מכתב לרב ש', והוא יגיד לבנו מה עליו לעשות. השיחה בין השניים נמשכה, ושורה ארוכה של דברים עלו על הפרק.

תראה ותבין...

בעקבות אותה יחידות החל האב להניח תפילין, באומרו כי כשנכנס היה בטוח שהרבי ידבר עמו על הנחת תפילין מדי יום, והוא כבר החליט בלבו שלא ייכנע לרבי; אך השתיקה של הרבי בענין זה פעלה עליו יותר מכל...

אין דבר לבטלה

בחורף תשל"ד הכניס רב אחד בקבוק משקה לרבי על מנת לקבלו מהרבי בחזרה לקראת נסיעתו לחתונת בתו שהתקיימה בארץ הקודש.

חלפו מספר שבועות אך הרבי לא החזיר את הבקבוק. אותו רב פנה אל המזכיר הרב גרונו ושאלו האם להכניס בקבוק נוסף, והשיב לו בשלילה. בשלב מסוים ניצל אותו רב הזדמנות שנקרתה לו ושאל בעצמו את הרבי מדוע הוא אינו מקבל בחזרה את בקבוק המשקה מידי הרבי? הרבי לא הגיב.

האדם יראה לעיניים

פעם נכנס ליחידות איש צבא בכיר. במהלך השיחה שעסקה בנושאי אמונה, התאונן הלה על פטירתו של אחד מידידיו, ולא אף זאת, אלא גם בנו של אותו ידד, תינוק רך בן חודשים ספורים, נפטר בגיל צעיר זמן קצר לאחר אביו? השיב לו הרבי: כשאתה עומד בין

לדבר ב'יחודא עילאה ויחודא תתאה'

באחת ההתוועדות אמר פעם הרבי: "האדמו"ר האמצעי אמר כי הוא מאחל לעצמו שאברכים כשילכו ברחוב ידברו בענין 'יחודא עילאה ויחודא תתאה'.

כאשר צדיק-נשיא מאחל לעצמו – הדברים מתקיימים, ועכשיו תלוי הדבר רק באברכים עצמם שבלכתם בברוקלין וויליאמסבורג ידברו ב'יחודא עילאה ויחודא תתאה'.

במהרה בימינו] ופני קודשו נשתנו
בעת דברו זאת...

סוקר הכל

אחד התלמידים כתב פעם פתק לרבי. ענה הרבי לרב חודקוב שישאל את הבחור מתי היה בפעם אחרונה במקווה לפני שכתב את המכתב, והרבי ביקש שישב לו מיד. ואכן התברר כי אותו תלמיד לא הלך למקווה זמן רב קודם לכן...

שוב היה שיהודי מארץ ישראל כתב לרבי, והרבי שלח למסור לו כי הוא מזכיר את כל השמות הנזכרים בהמכתבים על הציון, ולכן, מכאן ואילך, קודם שכותב, ילך אל המקווה.

ללא תנאים

באחת היחידויות אמר הרבי:
"עבודתו של חייל היא בלי תנאים...!"

מים שלנו

תקופה מסוימת אפו את המצות של הרבי במאפייה שהיתה באיט-סייד במנהטן.

באחד השנים נכנס המזכיר הרב סימפסון לרבי ושאל מתי הרבי יעשה את שאיבת ימים שלנו? הרבי השיב שיהיה זה ביום שלישי. הרב סימפסון הגיב ואמר כי הדבר לא יסתדר כל כך. בפועל שאבו מים שלנו ונתנו אותם לרי בערל פוטערפאס שלקח את הכדים למאפייה.

אותו לילה התקיימה יחידות. באמצע היחידות שאל הרבי את הרב חודקוב 'מה עם המים שלנו?' השיב הרב חודקוב כי הכל מתנהל כשורה. הרבי המשיך לקבל אנשים, ואז שוב שאל הרבי את הרב חודקוב מה עם המים שלנו?

הרב חודקוב הבין כי דברים בגו, והוא התקשר למאפיית המצות, ורי בערל פוטערפאס השיב "הכלי של מים רק נגע במדריגות והתפוצץ!"

כשסיפר זאת הרב חודקוב לרבי, הגיב הרבי ואמר: "אז איך האב געמיינעט מיזאל באקן דינסטיג...!" [אני חשבתי שיאפו ביום שלישי].

בחלוקת הדולרים לפני הרבי יחד עם תינוקו שהיה עדיין לפני ברית המילה שהיתה אמורה להתקיים שעות ספורו לאחר מכן. הרבי בירך את האב והתינוק בנותנו דולר 'לברכה והצלחה'.

באותו ערב, לאחר שיחת קודש שנאמרה לאחר תפילת ערבית, שוב חילק הרבי דולרים כהרגלו לאחר שיחת קודש. גם הפעם עבר האב עם תינוקו – והפעם כמובן לאחר הברית. שאל הרבי את האב כיצד נקרא התינוק והאב ענה "מנחם מענדל". חייך הרבי חייך רחב ואמר: "השם הזה מוכר..."

סדר התוועדות

אורח מארץ ישראל שהגיע לרבי נכנס ליחידות, לאחר מכן כשיצא סיפר מעט דברים שנאמרו לו ביחידות. בין השאר סיפר כי דיברו אודות סגנון ההתוועדויות של השנים האחרונות שבהם רק אומרים "ליידיים" ומנגנים. הורה לו על כך הרבי שבהתוועדות צריך להיות גם דבר מלכות (שיחה או סיפור).

לקבל פני משיח

באותה יחידות דובר אודות ילדי אנ"ש שגדלים בכפר חב"ד, ואמר עליהם הרבי שצריכים לחנכם כראוי כי "זיי וועט מען נעמען לקבל פני משיח צדקינו במהרה בימינו" [=אותם יקחו לקבל פני משיח צדקנו

יאיר מזלה

בפגישה של אדמו"ר שליט"א עם האדמו"ר מנאראל שהתקיימה בחודש טבת תשל"ח – אמר הרבי בין השאר:
"כשמספרים לי על ילדה המדליקה נרות שבת קודש, נוהג הנני לומר – יאיר מזלה".

התיקון ל'ישות'

אחד התמימים נכנס פעם ליחידות והתאונן כי כל דבר שהוא עושה, בין בלימוד ובין בהפצת המעיינות, היה לו מזה הרבה 'ישות', ועל כך הוא ביקש עצה.

נתן לו הרבי עצה שיחשוב בכל יום דא"ח מתוך 'קונטרס ומעין', וכן ממאמר ד"ה 'האומנם' תרמ"ג. הרבי אף הורה לו שעליו לחשוב חסידות בין 10 דקות ועד 40-50 דקות.

אותו בחור אכן נהג כפי ההוראה – אך לאחר מספר חודשים כתב לרבי שוב כי לא הרגיש בשום שינוי אצלו. השיב לו הרבי שלא יתפעל מכך ושימשיך הלאה בדרך זו. ואכן כעבור זמן אותו בחור השתנה במהותו מקצה לקצה.

שם מוכר...

האברך י.ה. עבר פעם ביום ראשון